

Службен весник

на Република Македонија

Број 200

1 ноември 2018, четврток

година LXXIV

www.slvesnik.com.mk

contact@slvesnik.com.mk

СОДРЖИНА

	Стр.		Стр.
3615. Правилник за начинот на анонимизација на наредбите за спроведување на мерката за следење на комуникациите заради заштита на интересите на безбедноста и одбраната на државата и за начинот на евидентирањето во регистарот на анонимизираните наредби.....	2	3619. Решение на Уставниот суд на Република Македонија У.бр.88/2018, У.бр.90/2018 и У.бр.91/2018 од 19 септември 2018 година.....	15
3616. Правилник за начинот на анонимизација на наредбата за определување на посебна истражна мерка, односно на привремената писмена наредба за определување на посебна истражна мерка и за начинот на евидентирањето во уписникот во судот на анонимизираните примероци од наредбата.....	3	3620. Издвоено мислење од Уставниот суд на Република Македонија.....	27
3617. Правилник за изменување и дополнување на Правилникот за структурата, организацијата и реализацијата на мајсторскиот испит	4	3621. Издвоено мислење од Уставниот суд на Република Македонија.....	30
3618. Одлука и Решение на Уставниот суд на Република Македонија У.бр.42/2018 од 3 октомври 2018 година.....	8	3622. Решение за давање на дозвола за работење на брокер.....	32
		3623. Решение од Комисијата за хартии од вредност на Република Македонија.....	32
		3624. Решение од Комисијата за хартии од вредност на Република Македонија.....	33
		3625. Одлука од Советот на јавните обвинители на Република Македонија.....	33
		3626. Одлука за изменување и дополнување на Одлуката за утврдување на обрасците предвидени во Правилникот за содржината и начинот на остварување на правата и обврските од задолжителното здравствено осигурување.....	34
		Огласен дел	1-56

МИНИСТЕРСТВО ЗА ПРАВДА**3615.**

Врз основа на член 22 ставот (5) од Законот за следење на комуникациите („Службен весник на Република Македонија“ бр. 71/18), Министерот за правда донесе

П РА В И Л Н И К
ЗА НАЧИНОТ НА АНОНИМИЗАЦИЈА НА НАРЕДБИТЕ ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ НА МЕРКАТА ЗА СЛЕДЕЊЕ НА КОМУНИКАЦИИТЕ ЗАРАДИ ЗАШТИТА НА ИНТЕРЕСИТЕ НА БЕЗБЕДНОСТА И ОДБРАНАТА НА ДРЖАВАТА И ЗА НАЧИНОТ НА ЕВИДЕНТИРАЊЕТО ВО РЕГИСТАРОТ НА АНОНИМИЗИРАНИТЕ НАРЕДБИ

I. ОПШТИ ОДРЕДБИ**Член 1**

Со овој правилник се пропишува начинот на анонимизација на наредбата за спроведување на мерката за следење на комуникациите (во натамошниот текст: наредба) заради заштита на интересите на безбедноста и одбраната на државата, како и за начинот на евидентирањето во регистарот на анонимизираните наредби кои се доставуваат до овластените лица во Оперативно техничката агенција (во натамошниот текст: ОТА) и за потребите на надзорот и контролата што се врши согласно со одредбите на Законот за следење на комуникациите.

Член 2

„Анонимизација“ во смисла на овој правилник е процес во кој сите идентификувачки елементи наведени во наредбата вклучувајќи ги личните и други податоци се отстрануваат на начин кој обезбедува субјектот на лични податоци да не може повеќе да биде идентификуван ниту директно, ниту индиректно.

II. НАЧИН НА АНОНИМИЗАЦИЈА**Член 3**

1) Судијата кој издава наредба за спроведување на мерката за следење на комуникациите, согласно Законот за следење на комуникациите, веднаш по нејзиното издавање, врши нејзино анонимизирање и тоа:

- еден примерок на анонимизирана наредба за потребите на ОТА и
- два примероци на анонимизирана наредба за потребите на надзорот и контролата, од кои еден примерок е за потребите на ОТА, а другиот за потребите на овластените органи.

Член 4

(1) Анонимизацијата на наредбата за потребите на ОТА ја врши судијата на начин што сите елементи во наредбата, со исклучок на елементите кои наредбата треба да ги содржи согласно закон, се заменуваат со знакот „X“.

(2) По извршената анонимизација од судијата кој ја издал наредбата, анонимизираниот примерок од наредбата доставен до ОТА содржи само податоци утврдени согласно Законот за следење на комуникации, и тоа:

- бројот на наредбата,
- времетраење на мерката и
- типот на телекомуникациски систем, телефонски број или други податоци за идентификација, како и идентификацискиот број за секој од нив, одделно.

Член 5

(1) Анонимизацијата на наредбата за потребите на надзор и контрола ја врши судијата на начин што сите елементи во наредбата, со исклучок на елементите кои наредбата треба да ги содржи согласно закон, се заменуваат со знакот „X“.

(2) По извршената анонимизација од судијата кој ја издал наредбата, анонимизираниот примерок од наредбата доставен за потребите на надзор и контрола содржи само податоци утврдени согласно Законот за следење на комуникации, и тоа:

- бројот на наредбата,
- времетраење на мерката и
- идентификациски број.

III. ЕВИДЕНТИРАЊЕ ВО РЕГИСТАР НА НАРЕДБИ**Член 6**

(1) За потребите на надзорот и контролата, судијата кој ја издал наредбата и овластеното лице во ОТА го евидентираат датумот и бројот на анонимизираниот примерок во два одделни регистри, кои се водат во судот и ОТА.

(2) Евидентирањето за потребите на водење евиденција во Регистарот на наредби го врши:

- судијата во моментот на издавање на анонимизираната наредба до овластеното лице во ОТА и анонимизираната наредба за потребите на надзорот и контролата,
- овластеното лице во ОТА по приемот на анонимизируваниот примерок.

IV. ПОСЕБНА ОДРЕДБА**Член 7**

Одредбите на овој правилник соодветно се применуваат и во однос на издадените привремени писмени наредби за спроведување на мерката за следење на комуникациите, при постапување во итни случаи во согласност со членот 30 од Законот за следење на комуникациите.

V. ЗАВРШНА ОДРЕДБА**Член 8**

Овој правилник влегува во сила со денот на негово објавување во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 01 – 5028/2
31 октомври 2018 година
Скопје

Министер за правда,
Рената Дескоска, с.р.

3616.

Врз основа на член 257 став (7) од Законот за кривичната постапка („Службен весник на Република Македонија“ бр. 150/10, 100/12, 142/16 и 198/18), Министерот за правда донесе

П Р А В И Л Н И К
ЗА НАЧИНОТ НА АНОНИМИЗАЦИЈА НА НАРЕДБАТА ЗА ОПРЕДЕЛУВАЊЕ НА ПОСЕБНА ИСТРАЖНА МЕРКА, ОДНОСНО НА ПРИВРЕМЕНАТА ПИСМЕНА НАРЕДБА ЗА ОПРЕДЕЛУВАЊЕ НА ПОСЕБНА ИСТРАЖНА МЕРКА И ЗА НАЧИНОТ НА ЕВИДЕНТИРАЊЕТО ВО УПИСНИКОТ ВО СУДОТ НА АНОНИМИЗИРАНИТЕ ПРИМЕРОЦИ ОД НАРЕДБАТА

I. ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 1

Со овој правилник се пропишува начинот на анонимизација на наредбата за определување на посебна истражна мерка, односно на привремената писмена наредба за определување на посебна истражна мерка и за начинот на евидентирањето во уписникот во судот на анонимизираните примероци од наредбата, кои се доставуваат до овластените лица во Оперативно техничката агенција (во натамошниот текст: ОТА) и за потребите на надзорот и контролата што се врши согласно со одредбите на Законот за следење на комуникациите.

Член 2

„Анонимизација“ во смисла на овој правилник е процес во кој сите идентификувачки елементи наведени во наредбата вклучувајќи ги личните и други податоци се отстрануваат на начин кој обезбедува субјектот на лични податоци да не може повеќе да биде идентификуван ниту директно, ниту индиректно.

II. НАЧИН НА АНОНИМИЗАЦИЈА

Член 3

1) Судијата кој издава наредба за определување на посебна истражна мерка, согласно Законот за кривичната постапка веднаш по нејзиното издавање, врши нејзино анонимизирање и тоа:

- еден примерок на анонимизирана наредба за потребите на ОТА и

- два примероци на анонимизирана наредба за потребите на надзорот и контролата, од кои еден примерок е за потребите на ОТА, а другиот за потребите на овластените органи.

2) По исклучок од ставот 1 на овој член, во случај кога согласно закон, судијата со наредбата определил, посебната истражна мерка да се спроведе со помош на посебни технички уреди и опрема без посредство на ОТА и операторите, веднаш по нејзиното издавање врши нејзино анонимизирање во еден примерок, само за потребите на надзорот и контролата што се доставува до овластениот орган, кој ја спроведува наредбата.

Член 4

(1) Анонимизацијата на наредбата за потребите на ОТА ја врши судијата на начин што сите елементи во наредбата, со исклучок на елементите кои наредбата треба да ги содржи согласно закон, се заменуваат со знакот „X“.

(2) По извршената анонимизација од судијата кој ја издал наредбата, анонимизираниот примерок од наредбата доставен до ОТА содржи само податоци утврдени согласно Законот за кривичната постапка, и тоа:

- бројот на наредбата и органот кој ја издал,
- техничките редства кои ќе се применат,
- времетраење на посебните истражни мерки и идентификациониот број и
- видот на телекомуникацискиот систем, телефонскиот број или друг податок за идентификација, како и идентификацискиот број за секој од нив, подделно.

Член 5

(1) Анонимизацијата на наредбата за потребите на надзор и контрола ја врши судијата на начин што сите елементи во наредбата, со исклучок на елементите кои наредбата треба да ги содржи согласно закон, се заменуваат со знакот „X“.

(2) По извршената анонимизација од судијата кој ја издал наредбата, анонимизираниот примерок од наредбата доставен за потребите на надзор и контрола содржи само податоци утврдени согласно Законот за кривичната постапка, и тоа:

- бројот на наредбата и органот кој ја издал,
- времетраење на мерката и
- идентификациски број.

III. ЕВИДЕНТИРАЊЕ НА АНОНИМИЗИРАНИТЕ ПРИМЕРОЦИ ОД НАРЕДБАТА ВО УПИСНИКОТ ВО СУДОТ

Член 6

За потребите на надзорот и контролата, судијата кој ја издал наредбата го евидентира датумот и бројот на анонимизираниот примерок во уписникот кој се води во судот.

IV. ПОСЕБНА ОДРЕДБА

Член 7

Одредбите на овој правилник соодветно се применуваат и во однос на издадената привремена писмена наредба за определување на посебна истражна мерка при постапување во итни случаи, согласно закон.

V. ЗАВРШНА ОДРЕДБА

Член 8

Овој правилник влегува во сила со денот на негово објавување во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 01 – 5045/2
31 октомври 2018 година
Скопје

Министер за правда,
Рената Дескоска, с.р.

МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА

3617.

Врз основа на член 20 став 3 од Законот за стручно образование и обука („Службен весник на Република Македонија“ бр. 71/06, 117/08, 148/09, 17/11, 24/13, 137/13, 41/14, 145/15, 55/16 и 64/18), министерот за образование и наука, донесе

П РА В И Л Н И К ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ПРА- ВИЛНИКОТ ЗА СТРУКТУРАТА, ОРГАНИЗАЦИ- ЈАТА И РЕАЛИЗАЦИЈАТА НА МАЈСТОРСКИОТ ИСПИТ

Член 1

Во Правилник за структурата, организацијата и реализацијата на мајсторскиот испит („Службен весник на Република Македонија“ бр. 36/08), во член 3 во ставот 1 зборовите „и тоа во месец мај и во месец ноември“ се бришат.

Член 2

Членот 4 се менува и гласи:

„Од страна на Комората на занаетчи на Република Македонија најмалку еднаш во текот на годината се објавува повик/оглас за полагање мајсторски испит во кој се наведуваат регионалните занаетчиски комори кои го реализираат мајсторскиот испит.

Од страна на кандидатите се поднесува пријава за полагање на мајсторски испит во регионалните занаетчиски комори врз основа на огласот објавен на огласна табла и веб страна на регионалните занаетчиски комори, како и документацијата наведена во повикот/огласот за полагање мајсторски испит.“

Член 3

Членот 5 се менува и гласи:

„Мајсторскиот испит се состои од четири дела:

- практичен дел,
- стручно-теоретски дел,
- управувачки - правно/економски дел и
- педагошко-андрагошки дел.

Практичниот, стручно-теоретскиот, управувачкиот-правно/економскиот и педагошко-андрагошкиот дел од испитот се полагаат согласно испитните програми за мајсторски испит.

Деловите од мајсторскиот испит се полагаат практично и/или писмено.

Практичниот дел, во зависност од обемот на практичната задача трае до осум часа, а доколку кандидатот при полагање на испитот врши испитување, реализира услуга или создава производ може да трае и до 40 часа.

Стручно-теоретскиот дел, управувачки-правно/економскиот дел и педагошко-андрагошкиот дел траат по 120 минути.“

Член 4

Членот 6 се менува и гласи:

„Деловите од мајсторскиот испит од член 5 од овој правилник може да се полагаат по различен редослед, во различни испитни рокови и немаат елиминаторен карактер.

Во еден испитен рок, кандидатот може само еднаш да ги полага деловите од мајсторскиот испит.“

Член 5

Во член 10 ставот 2 се менува и гласи:

„Испитниот одбор го сочинуваат три члена од кои еден е претседател. Испитниот одбор има секретар. Претседател на испитниот одбор, по правило, е претседателот на регионалната занаетчиска комора, еден член е од Министерството за образование и наука и еден член е од редот на истакнати занаетчи.“

По ставот 5 се додава нов став 6, кој гласи:

„Испитниот одбор донесува деловник за својата работа.“

Член 6

Членот 11 се менува и гласи:

„Испитниот одбор ги определува термините за полагање на мајсторскиот испит и ги објавува на огласната табла и веб страната на регионалните занаетчиски комори, ги прима пријавите на кандидатите за полагање на мајсторски испит, формира испитни комисии според соодветни струки и изготвува листа на кандидати според соодветни струки.

Испитниот одбор, најдоцна пет дена по истекот на предвидениот рок за пријавување, го информира кандидатот за исполнетоста на условите за полагање на мајсторскиот испит, за почетокот и за крајот од мајсторскиот испит.

Во случај испитниот одбор да утврди дека кандидатот има некомплетна документација, го информира кандидатот за недостатоците во документацијата. Комплетирање на документацијата се врши најдоцна осум дена од денот на приемот на известувањето.

Во случај кандидатот да не ги исполнува општите и посебните услови за полагање на мајсторски испит, испитниот одбор писмено го известува кандидатот лично или по пошта.“

Член 7

Членот 12 се менува и гласи:

„Мајсторскиот испит е јавен и се полага пред испитна комисија.

Испитната комисија се формира од страна на испитниот одбор. Испитните комисии имаат мандат од една година со право на повторен избор.

Испитните комисии имаат претседател и негов заменик кој се избира од редот на членовите.

Се формираат четири испитни комисии за сите четири дела од мајсторскиот испит.

Во случај на отсуство на претседателот на испитната комисија, неговите задачи ги врши заменикот.

Испитната комисија води записник за секој дел од мајсторскиот испит кој го реализира.

Записникот од став 6 на овој член се води на образец кој е даден во Прилог и е составен дел на овој правилник.“

Член 8

Членот 13 се менува и гласи:

„Испитната комисија за практичниот дел се состои од три члена и нивни заменици. Членови на комисијата се: двајца истакнати занаетчи мајстори од соодветни занимања и соодветен советник на струка/сектор од Центарот за стручно образование и обука или лице со

завршено високо образование од соодветната струка/сектор/занимање за стручно теоретски предмети и педагошко андрагошко образование со најмалку пет години искуство.

Испитната комисија за стручно-теоретски дел се состои од три члена и нивни заменици. Членови на комисијата се: двајца членови од истакнати занаетчији мајстори од соодветни занимања и еден член соодветен советник на струка/сектор од Центарот за стручно образование и обука или лице со завршено високо образование од соодветната струка/сектор/занимање за стручно теоретски предмети и педагошко андрагошко образование со најмалку пет години искуство.

Испитната комисија за управувачки - правно/економски дел се состои од три члена и нивни заменици. Членови на комисијата се: еден член од Центарот за стручно образование и обука - советник за соодветна струка/сектор или лице со завршено високо образование од соодветната струка/сектор/занимање за стручно теоретски предмети и педагошко андрагошко образование со најмалку пет години искуство, еден дипломиран правник или дипломиран економист и еден истакнат занаетчија мајстор со положен мајсторски испит.

Испитната комисија за педагошко - андрагошкиот дел се состои од три члена и нивни заменици. Членови на комисијата се: еден член од Центарот за стручно образование и обука - советник за соодветна струка/сектор, или лице со завршено високо образование од педагошко андрагошката област со најмалку пет години искуство, еден дипломиран педагог или дипломиран андрагог и еден истакнат занаетчија мајстор со положен мајсторски испит.

Испитните комисии донесуваат деловник за својата работа.“

Член 9

Во членот 15 ставовите 2 и 3 се бришат.

Член 10

„Најдоцна 15 дена по завршување на пријавувањето, испитниот одбор го објавува распоредот на кандидатите кои полагаат мајсторски испит на огласната табла и на интернет страната на регионалната занаетчиска комора.“

Член 11

Членот 21 се менува и гласи:

„Кандидатот за мајстор писмено ги полага деловите од мајсторскиот испит од стручно-теоретскиот, управувачки-правно/економскиот и педагошко-андрагошки дел.

Од страна на испитните комисии за реализација на стручно-теоретскиот, управувачкиот-правно/економскиот и педагошко-андрагошкиот дел од испитот, се предлагаат тестови врз основа на испитните програми за мајсторски испит.

Доколку кандидатот во предвиденото времетраење на испитот не ја довршил писмената работа (тестот), го предава она што го изработил.“

Член 12

Во член 28 по ставот 1 се додаваат седум нови ставови 2, 3, 4, 5, 6, 7 и 8, кои гласат:

„Минимумот за положеност ги опфаќа најнеопходните знаења и способности кои кандидатот треба да ги покаже на испитот (во натамошниот текст: праг на положеност).

Начинот на вреднување и прагот на положеност за сите делови се согласно испитните програми за мајсторски испит.

Секој член од испитните комисии за реализација на практичниот дел врши индивидуално вреднување. На крајот сите членови од испитната комисија одлучуваат за положеност или неположеност на кандидатот.

Кандидатот кој не ја изработил успешно практичната задача не оди на нејзина одбрана и повторно се упатува на полагање на практичниот дел.

Кандидатот го положил испитот ако е позитивно оценет за сите делови од мајсторскиот испит.

Успехот од посебните делови од мајсторскиот испит се оценуваат со „положил“, или „неположил“, според бодовен систем согласно испитните програми за мајсторски испит.“

Член 13

Членот 29 се менува и гласи:

„Од страна на Испитниот одбор за секој положен дел од мајсторскиот испит, најдоцна осум дена од денот на полагањето се објавува листа на положени кандидати на огласна табла и на веб страната на регионалната комора.

Кандидатите се известуваат за резултатите од мајсторскиот испит по пошта или по електронски пат.

Кандидатот, најдоцна осум дена по објавувањето на резултатите од став 1 на овој член, може да поднесе писмено барање за пристап до сопствената испитна документација.

Од страна на претседателот на испитниот одбор на кандидатот му се овозможува пристап до сопствената испитна документација.

Кандидатот може да приговора против одлуките на испитната комисија најдоцна три дена од денот на приемот на писменото известување за резултатите од оценувањето, до Комисијата за приговори, формирана од страна на управниот одбор на Комората на занаетчији на Република Македонија.

Комисијата за приговори донесува деловник за својата работа.“

Член 14

Во член 30 ставот 4 се брише.

Член 15

Овој правилник влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 08-12584/1
25 октомври 2018 година
Скопје

Министер за образование
и наука,
д-р **Арбер Адеми**, с.р.

Прилог бр.1

(Лого на занаетчиска комора)

Регионална занаетчиска комора/Занаетчиска комора _____

ЗАПИСНИК
на испитен одбор за полагање мајсторскиот испит**КАНДИДАТ** _____
(име, име на родител и презиме на кандидатот)

Полага мајсторски испит пред испитните комисии во состав:

Практична задача од
соодветно занаетчиско
занимање/практичен дел
1. _____
2. _____
3. _____Проверка на знаења од
стручно –теоретскиот дел
1. _____
2. _____
3. _____Проверка на знаења од областа на
управувачки-правно/економскиот дел
1. _____
2. _____
3. _____Проверка на знаења од областа на
педагошко-андрагошкиот дел
1. _____
2. _____
3. _____

Практична задача од соодветна занаетчиско занимање/ практичен дел Датум на полагање _____	Назив на задачата: _____ _____	
Датум на полагање _____	Бодови _____	Потпис на членовите на комисијата: 1. _____ 2. _____ 3. _____
Проверка на знаења од стручно –теоретскиот дел Датум на полагање _____	Бодови _____	Потпис на членовите на комисијата: 1. _____ 2. _____ 3. _____
Проверка на знаења од областа на управувачки- правно/економскиот дел Датум на полагање _____	Бодови _____	Потпис на членовите на комисијата: 1. _____ 2. _____ 3. _____
Проверка на знаења од областа на педагошко –андрагочкиот дел Датум на полагање _____	Бодови _____	Потпис на членовите на комисијата: 1. _____ 2. _____ 3. _____
Место за забелешки и издвоени мислења _____ _____ _____ _____		

Испитен одбор,

М.П

 _____
 _____
 _____

УСТАВЕН СУД НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

3618.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, член 56, член 70 алинеја 2 и член 71 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992) на седницата одржана на 3 октомври 2018 година, донесе

I. ОДЛУКА

1. СЕ ОДБИВА барањето за забрана на дискриминација по основ на верска и национална припадност, согласно член 110 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија на: Селманоски Мејдин од с.Могорче-Дебар, Капланоски Мерсад од Дебар, Раманоски Садат од с.Горно Косоврасти-Дебар, Бесмир Машкули од с.Селокуќи-Дебар, Асановски Бесник од Дебар, Мустафоски Саде од Дебар, Раманоски Енис од с.Долно Косоврасти-Дебар, Абазовски Медија од с.Отишани-Дебар, Бафтовски Рамадан од с.Броштица-Центар Жупа и Берулоски Седат од с.Горно Косоврасти-Дебар, сите застапувани од м-р Соња Ѓурчиноска, адвокат од Скопје.

II. РЕШЕНИЕ

2. СЕ ОТФРЛА барањето за забрана на дискриминација по основ на политичка припадност на Асановски Бесник, Мустафоски Саде, Раманоски Енис, Абазовски Медија, Бафтовски Рамадан и Берулоски Седат, поднесено преку м-р Соња Ѓурчиноска, адвокат од Скопје.

3. Одлуката и Решението ќе се објават во „Службен весник на Република Македонија“.

4. Селманоски Мејдин и други девет лица преку м-р Соња Ѓурчиноска, адвокат од Скопје, до Уставниот суд на Република Македонија поднесоа барање за забрана на дискриминација.

Според подносителите на барањето актите со кои се сторени повредите се:

За барателите Селманоски Мејдин и Капланоски Мерсад:

Пресуда РО.бр.4/2017 од 7.7.2017 година на Основен суд Дебар и пресуда РОЖ.бр.630/17 од 9.2.2017 година на Апелациониот суд Гостивар со кои, според полномошникот, била сторена дискриминација по основ на верска и национална припадност.

За барателите Раманоски Садат и Бесмир Машкули:

Пресуда РО.бр.5/2017 од 6.2.2017 година на Основен суд Дебар и пресуда РОЖ.бр.629/17 од 9.2.2017 година на Апелациониот суд Гостивар со кои, според полномошникот, била сторена дискриминација по основ на верска и национална припадност.

За барателите: Асановски Бесник, Мустафоски Саде, Раманоски Енис, Абазовски Медија, Бафтовски Рамадан и Берулоски Седат:

Пресуда РО.бр.1/2017 од 6.6.2017 година на Основен суд Дебар и пресуда РОЖ.бр.627/17 од 9.2.2017 година на Апелациониот суд Гостивар со кои, според полномошникот, е сторена дискриминација по основ на верска, национална и политичка припадност.

Според полномошникот наведените шест пресуди биле спротивни на уставниот поредок и уставните начела, односно членот 9 од Уставот на Република Македонија каде е предвидено дека сите граѓани се еднакви пред законот без разлика на каков било статус, припадност или раса. Исто така, се наведува дека судовите биле должни да ја почитуваат и применуваат Европската конвенција за човекови права, како дел од националното законодавство, но првостепениот и второстепениот суд сториле повреда на членовите 6 и 14 од Конвенцијата, односно го повредиле правото на судење во разумен рок пред независен и непристрасен суд.

Неспорен бил фактот дека сите баратели биле припадници на различни националности и тоа: Бесмир Машкули бил Албанец, Селманоски Мејдин бил Турчин, а останатите биле Македонци со муслиманска вероисповед. Нивните слободи и права, како лица со различна националност, биле ограничени во нивните работни спорови со Република Македонија, а Министерството за внатрешни работи, како странка во спорот секогаш имало повластена положба. Во постапките истите биле ставени во нееднаква и понеповолна положба за разлика од други вработени во Министерството, по однос на користење на права од работен однос кои им следувале по закон.

Во натамошниот текст на барањето се појаснува практикувањето на Конвенцијата од страна на Европскиот суд за човекови права и толкувањето на дискриминацијата со посочување на конкретни случаи.

Факти и докази на кои се темели барањето за заштита на слободите и правата, погрешно именувано како барање за заштита на законитоста, а со кои се потврднувало дека била сторена дискриминација по основ на верска, национална и политичка припадност биле:

Во образложението на пресудите било наведено дека на барателите им биле исплаќани помали износи за надомест за патни трошоци за 2014, 2015 и 2016 година, но, покрај овој факт, судовите одлучиле дека ова право не им следува (се мисли на надомест за патни трошоци и хранарина) и го одбиле тужбеното барање со образложение дека на 1.1.2009 година стапил во сила Законот за исплата на платите каде овие категории не биле предвидени. Ваквата констатација на судовите била дискриминаторска, затоа што ако таков надоместок не следува тогаш не требало да им се исплаќа и делумен (помал) надоместок.

Од ваквото контрарадикторно образложение на судовите јасно и децидно можело да се утврди дека била сторена дискриминација, бидејќи барателите, во таа постапка тужители, ја докажале основаноста на тужбеното барање, наспроти туженото Министерство за надворешни работи, но судот, со пресудата „се косел со самиот себе“, односно си земал за право да застане на страната на тужениот. Со тоа што тужениот исплаќал помали износи на име надоместоци за патни трошоци и хранарина во наведениот период се создала обврска да им плаќа и во иднина, но износи кои сам ги определувал, паушално и спротивно на закон.

Судовите, во пресудите, зазеле став дека на барателите, во тие постапки тужители, не им следува надоместок на име регрес за годишен одмор врз основа на член 115 од Колективниот договор на Министерството за внатрешни работи („Службен весник на Република Македонија“ бр.126/2010) и одредбите од Законот за извршување на Буџетот, бидејќи такви средства не биле обезбедени. Тужениот, пак во постапката не обезбедил доказ во поткрепа на ваквото тврдење, односно дека не биле обезбедени средства за ваков надоместок. Ваквиот став на судовите бил спротивен на наведените акти, како и на Законот за исплата на платите („Службен весник на Република Македонија“ бр.74/1990....147/2015), од каде, тенденциозно, без оправдана причина не ги примениле законските одредби само за да ги одбијат тужбените барања како неосновани, иако истите биле на закон основани и предвидени.

Судовите, врз основа на прописите, погрешно толкувале дека на барателите им следува наведеното право, но истото било условено со одобрување на средства, а тужениот имал пасивен однос и ги оштетил сега барателите.

Со ваквото образложение судовите имале двојни аршини на постапување и одлучување, сториле дискриминација бидејќи вработените во приватниот сектор го остварувале ова право, па се поставувало прашање зошто едните имале поголеми права од другите?

Правата на тужителите воопшто не биле спорни во постапката, тие биле предвидени со закон и со колективен договор, а барателите биле дискриминирани, бидејќи од пресудата РО.бр. 162/2010 од 12.10.2011 година на Основниот суд Тетово произлегувало дека на одредени вработени лица за Министерството за внатрешни работи им бил исплаќан надоместок за патни трошоци, иако бил отпочнат концептот на бруто плата од 2009 година. Оттаму, следувало дека одредени вработени кај тужениот (Министерство за надворешни работи) биле ставени во понеповолна положба од други, што било дискриминаторски и спротивно на закон.

Ваквото „шиканозно“ кршење на основните права на работниците било недозволиво, а што било уште полошо, судовите го бранеле ваквото однесување на тужениот, со што се создавала судска практика која се косела со законските одредби што се на сила во Република Македонија и со Европската конвенција за човековите права која предвидува забрана за дискриминација по било која основа.

5. Судот врз основа на доставените и прибавени докази на седницата ја утврди следната фактичка состојба:

Со пресудата РО.бр.4/2017 од 7.7.2017 година Основниот суд Дебар го одбил како неосновано тужбеното барање да се задолжи тужената Република Македонија-Министерство за внатрешни работи да му плати на:

тужителот Мејдин Селманоски на име:

- регрес за годишен одмор: за 2014 година износ од 21.904,00 денари; за 2015 година износ од 22.302,00 денари и за 2016 година износ од 22.765,00 денари;

- помалку засметани трошоци за хранарина за 2014 година износ од 19.529,00 денари, за 2015 година износ од 22.830,00 денари и за 2016 година износ од 15.572,00 денари и

- помалку засметани патни трошоци за 2014 година износ од 12.400,00 денари за 2015 година износ од 13.300,00 денари и за 2016 година износ од 10.300,00 денари, сите со законска затезна камата; и

тужителот Мерсад Капланоски на име:

- регрес за годишен одмор: за 2014 година износ од 21.904,00 денари; за 2015 година износ од 22.302,00 денари и за 2016 година износ од 22.765,00 денари;

- помалку засметани трошоци за хранарина за 2014 година износ од 19.941,00 денари, за 2015 година износ од 20.944,00 денари и за 2016 година износ од 20.093,00 денари; сите со законска затезна камата.

Апелациониот суд Гостивар со пресуда РОЖ.бр.630/2017 од 6.2.2017 година ги одбил како неосновани жалбите на тужителите и ја потврдил првостепената пресуда.

Со пресудата РО.бр.5/2017 од 8.6.2017 година Основниот суд Дебар го одбил како неосновано тужбеното барање да се задолжи тужената Република Македонија-Министерство за внатрешни работи да му плати на:

тужителот Седат Раманоски на име:

- регрес за годишен одмор: за 2014 година износ од 21.904,00 денари; за 2015 година износ од 22.302,00 денари и за 2016 година износ од 22.765,00 денари;

- помалку засметани трошоци за хранарина за 2014 година износ од 20.038,00 денари, за 2015 година износ од 20.680,00 денари и за 2016 година износ од 21.282,00 денари;

- помалку засметани патни трошоци за 2014 година износ од 12.600,00 денари за 2015 година износ од 12.300,00 денари и за 2016 година износ од 10.725,00 денари, сите со законска затезна камата и

тужителот Бесмир Машкули на име:

- регрес за годишен одмор: за 2014 година износ од 21.904,00 денари; за 2015 година износ од 22.302,00 денари и за 2016 година износ од 22.765,00 денари;

- помалку засметани трошоци за хранарина за 2014 година износ од 21.031,00 денари, за 2015 година износ од 21.078,00 денари и за 2016 година износ од 21.889,00 денари;

- помалку засметани патни трошоци за 2014 година износ од 20.150,00 денари за 2015 година износ од 20.340,00 денари и за 2016 година износ од 18.060,00 денари, сите со законска затезна камата.

Апелациониот суд Гостивар со пресуда РОЖ.бр.629/2017 од 9.2.2017 година ги одбил како неосновани жалбите на тужителите и ја потврдил првостепената пресуда.

Со пресудата РО.бр.1/2017 од 6.7.2017 година Основниот суд Дебар го одбил како неосновано тужбеното барање да се задолжи тужената Република Македонија-Министерство за внатрешни работи да му плати на:

тужителот Бесник Асановски на име:

- регрес за годишен одмор за 2014 година износ од 21.904,00 денари и за 2015 година износ од 22.302,00 денари;

- помалку засметани трошоци за хранарина за цела 2014 година, цела 2015 година заклучно со 30.11.2016 година вкупен износ од 107.813,00 денари, сите со законска затезна камата;

тужителот Саде Мустафоски на име:

- регрес за годишен одмор за 2014 година износ од 21.904,00 денари и за 2015 година износ од 22.302,00 денари;

- помалку засметани трошоци за хранарина за цела 2014 година, цела 2015 година заклучно со 30.11.2016 година вкупен износ од 63.607,00 денари, ПАТАРИНА НЕ БАРА, сите со законска затезна камата;

тужителот Енис Раманоски на име:

- регрес за годишен одмор за 2014 година износ од 21.904,00 денари и за 2015 година износ од 22.302,00 денари;

- помалку засметани трошоци за хранарина за цела 2014 година, цела 2015 година заклучно со 30.11.2016 година вкупен износ од 63.607,00 денари,

- трошоци за превоз за истиот период во вкупен износ од 34.626,00 денари, сите со законска затезна камата;

тужителот Медија Абазовски на име:

- регрес за годишен одмор за 2014 година износ од 21.904,00 денари и за 2015 година износ од 22.302,00 денари;

- помалку засметани трошоци за хранарина за цела 2014 година, цела 2015 година заклучно со 30.11.2016 година вкупен износ од 61.095,00 денари,

- трошоци за превоз за истиот период вкупен износ од 34.225,00 денари, сите со законска затезна камата;

тужителот Рамадан Бафтовски на име:

- регрес за годишен одмор за 2014 година износ од 21.904,00 денари и за 2015 година износ од 22.302,00 денари;

- помалку засметани трошоци за хранарина за цела 2014 година, цела 2015 година заклучно со 30.11.2016 година вкупен износ од 63.607,00 денари,

- трошоци за превоз за истиот период вкупен износ од 278.805,00 денари, сите со законска затезна камата; и

тужителот Седат Берулоски на име:

- регрес за годишен одмор за 2014 година износ од 21.904,00 денари и за 2015 година износ од 22.302,00 денари;

- помалку засметани трошоци за хранарина за цела 2014 година, цела 2015 година заклучно со 30.11.2016 година вкупен износ од 62.665,00 денари,

- трошоци за превоз за истиот период вкупен износ од 47.925,00 денари, за сите со законска затезна камата.

Апелациониот суд Гостивар со пресуда РОЖ.бр.626/2017 од 09.02.2017 година ги одбил како неосновани жалбите на тужителите и ја потврдил првостепената пресуда.

Првостепените суд во првостепените пресуди врз основа на изведените докази утврдил дека, во таа постапка тужителите, биле вработени на неопределено работно време кај тужениот Република-Македонија, Министерство за внатрешни работи како полицајци со соодветен ранг во службата. Во пресудите (првостепени и второ-степени) не се внесени било какви податоци по однос на националната припадност, верската или пак политичката определба на тужителите.

Според првостепениот суд тужениот за 2014, 2015 и 2016 година на вработените, меѓу кои и тужителите, не им исплатил надоместок на плата за годишен одмор (регрес). За истиот период на вработените и на тужителите им бил исплатуван надоместок за храна во месечен износ од по 2.108,00 денари и по 825,00 денари на име превоз до и од работно место или вкупен износ од 2.933,00 денари месечно заедно со исплатата на плата засметана како бруто плата.

По однос на барањето за надоместок за годишен одмор (регрес) првостепениот суд утврдил дека правото за надоместок за годишен одмор во Законот за работните односи не е предвидено како право.

Во членот 115 од Колективниот договор на тужениот („Службен весник на Република Македонија“ бр.126/2010) е предвидено дека „Работникот има право на надоместок за годишен одмор (регрес) во висина од една просечна месечна нето плата исплатена во Република Македонија во претходните три месеци, доколку се обезбедени средства во Буџетот на Република Македонија“.

Во членот 185 од Колективниот договор на МВР („Службен весник на Република Македонија“ бр.69/2015) е предвидено дека „Работникот има право на надоместок за годишен одмор (регрес) согласно Општиот колективен договор за јавниот сектор во Република Македонија“.

Во Општиот колективен договор за јавниот сектор во Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.10/2008) правото на надоместок за годишен одмор не е предвидено.

Во членот 2 од Законот за извршување на Буџетот за 2014 година и 2015 година е утврдено дека „Буџетските корисници и единките корисници се должни утврдените средства во Буџетот да ги користат наменски, рационално, економично и ефикасно, а според членот 4 од истиот закон, „Буџетските корисници и единките корисници не смеат да преземаат обврски или да направат расходи над лимитот на одобрените средства во Буџетот“.

Судот, имајќи предвид дека надоместокот за годишен одмор би се исплатувал доколку во Буџетот се обезбедени средства, а такви средства не биле предвидени за 2014, 2015 и 2016 година, како и тоа дека Општиот колективен договор за јавниот сектор не го предвидувал тоа право го одбил како неосновано тужбеното барање во овој дел.

По однос на барањето за надоместок на име разлика во помалку исплатена бруто плата поради помалку засметани трошоци за хранарина и помалку засметани трошоци за превоз до и од работа првостепениот суд, во нападатите пресуди го утврдил следното:

Членот 113 став 4 од Законот за работните односи („Службен весник на Република Македонија“ бр.54/2013-пречистен текст) предвидува дека, „Работодавачот на свој трошок на работниците може да им организира превоз до и од работното место, како и исхрана за време на работа“. Според ставот 5 од истиот член од Законот, „Трошоците за исхрана од ставот 4 на овој член можат да изнесуваат најмногу до 20% од просечната нето плата по работник исплатена во претходната година, а трошоците за превоз во висина на стварните трошоци во јавниот сообраќај.“

Во член 21 став 1 алинеи 1 и 2 од Општиот колективен договор за јавниот сектор („Службен весник на Република Македонија“ бр.10/2008) е предвидено дека, „Работникот има право на надомест на трошоците поврзани со работа, утврдени со закон и тоа: за исхрана; доколку исхраната не е организирана и на трошоци за превоз до и од работа во случаите кога нема организирано превоз во висина на реални трошоци“.

Во Колективниот договор на Министерството за внатрешни работи („Службен весник на Република Македонија“ бр. 126/2010) и Колективниот договор на Министерството за внатрешни работи („Службен весник на Република Македонија“ бр.69/2015) не се предвидени надоместоци на плата за храна и трошоци за превоз.

Во членот 3 од Законот за исплата на платите во Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.26/2013-пречистен текст) е предвидено дека: „Работодавачот од членот 2 од овој закон, почнувајќи со исплата на платите за јануари 2009 година, утврденото право на нето плата со овој закон за декември 2008 година го зголемува за износот на пресметан данок од плата, задолжителни социјални придонеси, согласно со пропишаните законски стапки за декември 2008 година и за износот на трошоците поврзани со работа по основ на исхрана за време на работа и превоз до и од работа, пресметани согласно со закон, колективен договор и догоор за вработување“.

Од наодот и мислењето на вештото лице Судот утврдил дека тужениот во спорниот период на тужителите на име надоместок за храна им исплатувал месечно по 2.108,00 денари и на име трошоци за превоз до и од работа им исплаќал по 825,00 денари, како и на сите вработени кај тужениот.

Врз основа на сето наведено првостепениот суд заклучил дека во колективните договори на тужениот не се предвидени ваков вид на надоместоци, дека со Законот за исплата на платите во Република Македонија овие надоместоци се внесени и исплатувани во нето платите на тужителите, како и тоа дека во член 113 став 4 од Законот за работните односи е предвидена само можност за ваков вид на плаќање, но не и обврска.

Од наведените причини првостепениот суд ги одбил како неосновани и овие делови од тужбените барања.

Апелациониот суд Гостивар во второстепените пресуди со примена на наведеното материјално право ги одбил како неосновани жалбите на тужителите и нашол дека првостепениот суд ги дал причините за решителните факти, кои биле јасни и непротивречни. Во второстепените пресуди не се содржани податоци по однос националната припадност, верската или пак политичката определба на тужителите, во тие постапки жалителите.

Според второстепениот суд на тужителите не им следувало правото на надомест на трошоци за исхрана и превоз до и од работа, бидејќи врз основа на член 4 став 2 од Законот за изменување и дополнување на Законот за работните односи („Службен весник на Република Македонија“ бр.161/2008) престанува да постои правото на работникот за ваков вид на надоместоци.

Судот оценил дека правилно првостепениот суд утврдил дека во бруто платата на тужителите им се исплаќаат трошоци за храна и превоз до и од работа на трошок на работодавачот, кои се пресметани согласно со закон, колективен договор и договор за вработување, согласно членот 1 од Законот за изменување и дополнување на Законот за исплата на платите во Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.161/2008). Со примена на Законот во бруто платата на вработените, на месечно ниво се вклучува и износ од 2.108,00 денари за хранарина и износ од 825,00 денари за превоз до и од работа.

По однос на регресот за годишен одмор второстепениот суд тргнал од содржината на членовите 1 и 9 од Законот за исплата на платите во Република Македонија и утврдил дека исплатата на регресот за годишен одмор не е нормирана како законска обврска, туку е само предвидено дека работодавачот може да врши исплата на ваков надоместок.

Од содржината на Колективниот договор на тужениот од 2010 второстепениот суд констатирал дека, правото на надоместок за годишен одмор е условено од обезбедени средства во Буџетот на Република Македонија. Од содржината на Колективниот договор од 2015 година, второстепениот суд утврдил дека работникот има право на надоместок за годишен одмор согласно Општиот колективен договор за јавниот сектор на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.88/2008). Во членовите 1, 5 и 21 од наведениот договор не е предвиден регрес за годишен одмор. Исто така, во законите за извршување на буџетите на Република Македонија за 2014, 2015 и 2016 година не се предвидени средства за исплати по основ регрес за годишен одмор. Оттаму, со цитираните одредби се предвидува само можност, но не и законска обврска за исплата на овој надоместок.

6. Согласно член 110 алинеја 3 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија ги штити слободите и правата на човекот и граѓанинот што се однесуваат на слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата, политичкото здружување и дејствување и забрана на дискриминација на граѓаните по основ на пол, раса, верска, национална, социјална и политичка припадност.

Согласно член 28 алинеја 3 од Деловникот, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако постојат други процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Според член 51 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, секој граѓанин што смета дека со поединечен акт или дејство му е повредено право или слобода утврдени со член 110 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, може да бара заштита од Уставниот суд во рок од 2 месеци од денот на доставувањето на конечен или правосилен поединечен акт, односно од денот на дознавањето за преземање дејство со кое е сторена повредата, но не подоцна од 5 години од денот на неговото преземање. Во барањето, според член 52 од Деловникот, потребно е да се наведат причините поради кои се бара заштита, актите или дејствата со кои тие се повредени, фактите и доказите на кои се заснова барањето, како и други податоци потребни за одлучувањето на Уставниот суд.

Согласно член 55 став 1 од Деловникот, за заштита на слободите и правата Уставниот суд одлучува, по правило, врз основа на одржана јавна расправа.

Од анализата на наводите во барањето за заштита на слободите и правата Судот утврди дека одделни наводи не се подобни за уставно-судска анализа затоа што со нив се бара Судот да постапува за работи кои не се во негова надлежност, како што е наводот за судење во разумен рок пред независен и непристрасен суд. По однос на наводот за сторена дискриминација поради исплата на надоместок за годишен одмор во приватниот сектор, наспрема отсуството на исплата за подносителите на барањето како вработени во јавниот сектор, Судот оцени дека е навод за сторена дискриминација по основ на социјална припадност, но барање за впуштање на Уставниот суд во оценка на ваков вид дискриминација формално не е истакнато. Во постапката пред Судот останаа за анализа наводите за сторена дискриминација по основ на верска, национална и политичка припадност.

Врз основа на увидот во приложените фотокопии од личните карти, полномошната за застапување пред Уставниот суд, првостепените и второстепените пресуди кои се однесуваат на барателите за заштита на слободите и правата се утврди дека во наведената документација не се содржани податоци по однос на верската, националната или пак политичката припадност на барателите. Судовите немале сознание за верската и национална припадност на тужителите во тие постапки, но Уставниот суд смета дека изнесените податоци по однос на верската и национална припадност од барањето за заштита на слободите и правата сепак се неспорни. По однос на политичката припадност нема ниту појаснување, ниту докази, на која политичка опција и припаѓаат подносителите на барањето од каде во овој дел од барањето нема услови за натамошна уставно-судска анализа. Исто така во правосилната пресуда РО.бр.162/2010 од 12.10.2011 година на Основниот суд Тетово (приложена од полномошникот на барателите како случај за компарација), не се содржани податоци за национална, верска или политичка припадност на, таму, тужителите Кромидаровски Кире и Кузмановски Димчо.

При отсуство на појаснување, односно докази, по однос на барањето за забрана на дискриминација по основ на политичка припадност на Асановски Бесник, Мустафоски Саде, Раманоски Енис, Абазовски Медија, Бафтовски Рамадан и Берулоски Седат Судот оцени дека се исполнети условите за отфрлање на барањето во овој дел, согласно член 28 алинеја 3 и член 52 од Деловникот на Судот.

Инаку, од наведената пресуда, која станала правосилна на 15.2.2012 година, произлегува дека на Кромидаровски Кире и Кузмановски Димчо им било уважено тужбеното барање за исплата на помалку платени трошоци на име превоз до и од работното место во точно утврдени износи, со соодветна законска камата, за периодот декември 2008 година до 30.10.2010 година (критичен момент е исплата по 1.1.2009 година), против тужениот Република Македонија, Министерство за внатрешни работи-Скопје.

Во образложението на првостепената пресуда по повод оспорувањето на тужбеното барање од страна на тужениот, кој сметал дека на тужителите не им следи надоместок за патни трошоци и исхрана заради важечкиот концепт на бруто плата, првостепениот суд направил разлика во поглед на временскиот период до 31.12.2008 година и по 31.12.2008 година па наваму, бидејќи категориите превозни трошоци и исхрана сметано од наведениот датум престанале да постојат како такви со измената на прописите сметано од 1.1.2009 година.

Во постапката пред првостепениот суд се појавиле докази за исплата на реални патни трошоци за други лица и по 1.1.2009 година кај тужениот. Заради измената на концептот на бруто плата Судот констатирал дека не би постоела законска основа за натамошна исплата на овие надоместоци, но и тоа дека тужителите биле ставени во нерамноправна положба по однос на оние за кои биле доставени докази за исплата на реални трошоци, па заради различното постапување што било спротивно на членот 9 од Уставот го уважил барањето на тужителите.

Од страна на Апелациониот суд Гостивар како одговор на барањето за заштита на слободите и правата заради споредба во постапувањето на судовите за слични правни прашање, (по повод писменото барање на Уставниот суд) беа доставени повеќе второстепени одлуки.

Од анализата на второстепените одлуки (дванаесет на број) посочени за споредба од страна на Основниот суд Дебар и Апелациониот суд Гостивар, произлегува дека во четири случаи тужбените барања за исплата на надоместоци за регрес за годишен одмор, хранарина и превоз до и од работа за сличен временски период, како спорниот, биле повлечени од страна на тужителите уште во текот на првостепената постапка. Една од пресудите е укинувачка и се однесува на лица кои подоцна ја повлекле тужбата.

Понатаму, со пресуда РО.бр.9/2012 од 9.4.2012 година на Основниот суд Гостивар уважено е тужбено барање за надоместок за превоз во износ од 1.470,00 денари за месец декември 2008 година (пред влегување во сила на Законот за изменување и дополнување на Законот за исплата на плати „Службен весник на Република Македонија“ бр.161/2008). Апелациониот суд Гостивар ја потврдил првостепената пресуда со пресуда РОЖ.бр.545/15 од 5.2.2016 година.

Во два случаи (РО.бр.162/16 и РО.бр.166/2016 на Основен суд Гостивар) одбиеното тужбено барање од страна на првостепен суд, не е обжалено во постапка пред Апелациониот суд Гостивар, иако имало жалба по однос на споредно барање (трошоци). Спорниот период за исплата на надоместок за превоз и исхрана во двата случаи бил 1.11.2013 до 31.8.2015 година.

Во постапката по предметот РО.бр.267/14 на Основен суд Тетово по тужба на тужителот Даут Мемети донесена е пресуда од 11.12.2014 година со која тужбеното барање за надоместок за патни трошоци за период 1.4.2010 до 30.11.2012 е одбиено како неосновано. Пресудата е потврдена со пресуда на Апелациониот суд Гостивар РОЖ.бр.153/15 од 5.6.2015 година.

Во постапката по предметот РО.бр.6/17 на Основен суд Дебар по тужба на тужителите Бајрам Незировски и Реиз Незировски донесена е пресуда од 8.6.2017 година со која тужбеното барање за надоместок за патни трошоци, регрес за годишен одмор и хранарина за периодот 2014, 2015 и 2016 година е одбиено како неосновано. Пресудата е потврдена со пресуда на Апелациониот суд Гостивар РОЖ.бр.626/17 од 6.2.2018 година.

Карактеристична е пресудата РОЖ.бр.426/17 од 14.11. 2017 година на Апелациониот суд Гостивар со која, меѓу другото, пресудата на Основниот суд Гостивар РО.бр.158/16 од 24.4.2017 година, која се однесува на тужителот Мирче Савески од Гостивар, и која во дел се преиначува и се пресудува:

„ПОГОЛЕМОТО ТУЖБЕНО БАРАЊЕ на тужителот Мирче Савески од Гостивар, Беловиште, да се задолжи тужениот Република Македонија, Министерство за внатрешни работи Скопје да му исплати на тужителот на име: ....., неисплатен надомест на плата за превоз до и од работа на релација Гостивар – с. Жировница и обратно износ од 8.720,00 ден., со законска казнена камата во висина на референтната стапка на НБРМ што за секое полугодие важела на последниот ден од полугодие што му претходело на тековното полугодие, зголемена за 8 процентни поени, сметано од денот на прецизирањето на тужбеното барање, 23.3.2017 год., па се до конечната исплата,.....СЕ ОДБИВА КАКО НЕОСНОВАНО.

Исто така, со пресуда РОЖ.бр.499/17 од 9.2.2016 година Апелациониот суд Гостивар, меѓу другото, ја преиначил пресудата РО.бр.323/17 од 19.4.2017 година по тужбата на тужителот Егрим Алимоски од Кичево и пресудил:

„ТУЖБЕНОТО БАРАЊЕ на тужителот Егрим Алимоски од К. да се задолжува тужениот, да му исплати на тужителот РМ Министерство за внатрешни работи на Република Македонија, Скопје, на име регрес за годишен одмор за 2013 година сума во износ од 20.925,00 денари на име регрес за годишен одмор за 2014 сума во износ од 21.138,00 денари, на име регрес за годишен одмор за 2015 година сума во износ од 21.403,00 денари или вкупно сума во износ од 63.466,00 денари, со законска казнена камата во висина на референтната стапка на НБ на РМ што за секое полугодие важела на последниот ден од полугодие што му претходело на тековното полугодие зголемена за осум процентни поени сметано од денот на поднесување на тужбата 17.10.2016 година, па се до конечната исплата, СЕ ОДБИВА КАКО НЕОСНОВАНО.“

Според второстепениот суд основан бил жалбениот навод дека првостепениот суд на правилно утврдената фактичка состојба погрешно го применил материјалното право.

Имено, според членот 113 ст.1 т.1 и 2 од Закон за работни односи, работникот има право на надомест на трошоци поврзани со работата за исхрана за време на работа доколку се исплатува во паричен износ и превоз до и од работа, доколку се исплатува во паричен износ.

Според членот 128 од Закон за работни односи, (3) Работодавачот, на негов трошок е должен на работниците кои работат ноќно време да им обезбеди: 1) по-

долг одмор; 2) соодветна храна; 3) стручно раководство на работниот, односно производниот процес и 4) лекарски прегледи, пред нивно ангажирање во ноќна работа и во редовни временски периоди утврдени со закон. (5) Работодавачот не смее да го распореди на ноќна работа работникот на кој нема да му обезбеди услови за превоз до и од работа.

Според член 4 став 2 од Законот за изменување и дополнување на Законот за работните односи („Службен весник на РМ“ бр.161 од 24.12.2008 год.), во членот 113 од Закон за работни односи, во ставот (1) точките 1 и 2 се бришат.

Според член 16 од Спогодбата за измени и дополнувања на КД на МВР („Службен весник на РМ“ бр.03/2004), се менува член 87 од Колективниот договор на МВР, така што работникот има право на надоместок за исхрана доколку исхраната не е организирана бесплатно од страна на Министерството во висина од 25 % од просечната месечна плата по работник исплатена во Р.М. во претходните 3 месеци и се исплатува во месецот за тековниот месец.

Според член 7 од Колективниот договор за изменување и дополнување на овој договор („Службен весник на РМ“ бр.21/09 од 17.2.2009 год.), склучен на ден 5.2.2009 година, членот 87 се менува и гласи: „Министерството на свој трошок на работниците може да им организира превоз до и од работното место, како и исхрана за време на работа“.

Според член 16 од овој колективен договор, истиот влегува во сила со денот на склучувањето.

Според член 1 од Законот за изменување и дополнување на Законот за исплата на платите во Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.161/08 од 24.12.2008 год.), во Законот за исплата на платите во Република Македонија („Службен весник на РМ“ бр.70/94, 62/95, 33/97, 50/2001, 26/2002, 46/2002, 37/2005 и 121/ 2007), членот 3 се менува и гласи: „Работодавачот од членот 2 на овој закон, почнувајќи со исплатата на платите за јануари 2009 година, утврденото право на нето плата со овој закон за декември 2008 година го зголемува за износот на пресметаниот данок од плата, задолжителните социјални придонеси, согласно со пропишаните законски стапки за декември 2008 година и за износот на трошоците поврзани со работа по основа на исхрана за време на работа и превоз до и од работа, пресметани согласно со закон, колективен договор и договор за вработување.“

Согласно погоре наведените одредби, престанува да постои правото на работникот на надомест на трошоци поврзани со работата за исхрана за време на работа и превоз до и од работа, а со тоа и правото на соодветна храна за ноќна работа и превоз до и од работа според член 128 од Законот за работни односи. Бидејќи согласно одредбите од Законот за изменување и дополнување на Законот за платите во Република Македонија платата се исплатува во бруто износ, во кој покрај другите трошоци во врска со работата се пресметува и исхраната и превозот до и од работа, на тужителот не му следува право на исплата на име соодветна храна за ноќна работа и превоз до и од работа.

Според второстепениот суд основан е жалбениот навод на тужениот дека првостепениот суд при донесување на обжалените пресуди во делот со кој го задолжил тужениот за исплата на регрес за годишен одмор за 2013, 2014 и 2015 година погрешно го применил материјалното право.

Имено во членот 115 од Колективниот договор на Министерството за внатрешни работи од 22.9.2010 година дека правото на надоместок за регрес за годишен одмор ќе се исплати само доколку се обезбедени средства во Буџетот на Република Македонија. Со Законот за извршување на буџет за 2012, 2013 и 2014 година не биле предвидени средства за надоместок на годишен одмор-регрес. Воедно општиот колективен договор за јавниот сектор на Република Македонија воопшто не го регулира правото на надоместок за годишен одмор-регрес, која околност укажува на неоснованоста на тужбеното барање.

Според член 154 од Колективниот договор на Министерството за внатрешни работи („Службен весник на РМ“ бр.69/15), работникот има право на плата и надоместок на плата согласно закон, одредбите од овој колективен договор и договорот за вработување.

Според член 185 од истиот Колективен договор работникот има право на надоместок за годишен одмор (регрес), согласно Општиот колективен договор за јавниот сектор на Република Македонија.

Според член 1 од Општиот колективен договор за Јавниот сектор на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.10/08 и 88/08) со овој колективен договор се уредуваат правата и обврските на работниците и работодавачите од работен однос во јавниот сектор на Република Македонија, условите и начинот на остварување на правата и обврските од работен однос, како и начинот и постапката за решавање на меѓусебните спорови. Според член 5 од Договорот со колективен договор на ниво на гранка, односно на ниво на работодавач и со договор за вработување можат да се утврдат поголеми права од правата утврдени со закон и колективен договор, ако тоа не е во спротивност со закон и овој колективен договор. Доколку со колективен договор на ниво на гранка, односно на ниво на работодавач, се утврдени помали права или непополни услови за работа од правата, односно условите за работа утврдени со овој колективен договор, се применуваат одредбите од овој колективен договор. Според член 21 од Договорот, работникот има право на надомест на наведените трошоци поврзани со работа утврдени со закон, чии висини се усогласени со анекс на колективен договор на годишно ниво, меѓу кои не е предвиден регресот за годишен одмор.

Во законите за извршување на буџетите на Република Македонија за 2013, 2014 и 2015 година не се предвидени средства за исплати на вработените по основа на регрес за годишен одмор за овие години.

Од погоре наведените одредби второстепениот суд утврдил дека на тужителите не им следува регрес за годишен одмор за 2013, 2014 и 2015 година. Имено, со одредбите од Законот за исплата на плати („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1994, 50/2001 и 121/2007) се предвидува само можност, а не и законска

обврска за работодавачот за исплата на регрес за годишен одмор. Со Колективниот договор на Министерството за внатрешни работи („Службен весник на Република Македонија“ бр.126/2010), исплатата на регрес за годишен одмор е условена односно постои само доколку се обезбедени средства во Буџетот на Република Македонија, а во конкретниот случај во законите за извршување на буџетот за 2013, 2014 и 2015 година не се предвидени средства за исплати на вработените по основа на регрес за годишен одмор за овие години. Со колективен договор на истото министерство („Службен весник на Република Македонија“ бр.69/2015), пак, се предвидува дека работникот има право на надоместок согласно Општиот колективен договор за јавниот сектор на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.10/08, 88/08, 85/09) воопшто не е предвиден регресот за годишен одмор.

Од анализата на наводите во барањето, доставената и прибавените пресуди Уставниот суд на Република Македонија оцени дека барањето за забрана на дискриминација по основ на верска и национална припадност е неосновано, а заради следново:

Уставниот суд не може да даде заштита на сторена дискриминација преку постоење на евентуална исплата од страна на Министерството за внатрешни работи на реални трошоци за превоз до и од работа на одделни лица во периодот пред спорниот (исплата цела 2009 заклучно со 30.10.2010 година) што произлегува од приложената пресуда РО.бр.162/2010, бидејќи очигледно станува збор за исплата надвор од законската регулатива. Ваква исплата била можна и законски основана заклучно со 1.1.2009 година. Во спротивно би се остварила заштита на настаната нееднаквост предизвикана со незаконита исплата, бидејќи граѓаните се еднакви пред Устав и пред законите, согласно членот 9 став од Уставот. Докази за исплата на хранарина и регрес за годишен одмор во Министерството за внатрешни работи за спорниот период (2014, 2015 и 2016 година) не се приложуваат во барањето за заштита на слободите и правата, а вакви докази не се среќаваат ниту во доставените компаративни пресуди.

Согласно цитираната регулатива почнувајќи од исплатата на јануарската плата за 2009 година законодавецот предвидел утврденото право на нето плата со овој закон за декември 2008 година да се зголеми, меѓу другото, за износот на трошоците поврзани со работа по основа на исхрана за време на работа и превоз до и од работа, пресметани согласно со закон, колективен договор и договор за вработување. Трошоците за превоз до и од работа и хранарина се составен дел на претходно утврдената нето плата на вработените опфатени со Законот. Оттаму, јасно е зошто првостепениот суд, врз основа на направено вештачење во пресудите прифатил дека овие надоместоци биле исплаќани заедно со исплатата на плата засметана како бруто плата, што всушност е интерпретација на законските норми. Секоја исплата поголема од 2.108,00 денари за хранарина или 825,00 денари за превоз до и од работа по 1.1.2009 година би значела исплата надвор од законските рамки и законското уредување. Впрочем овие два надоместоци по 1.1.2009 година согласно изменетата регулатива

во Законот за исплата на платите и Законот за работните односи повеќе не постојат како такви и истите станаа составен дел на платата.

Инаку во оспорените пресуди станува збор за побарувања по однос на 2014, 2015 и 2016 година, а од приложените второстепени пресуди произлегува дека барањата за надомест за хранарина, превоз до и од работа и регрес за годишен одмор за побарувања во истиот временски период или биле одбивани како неосновани или пак уважените тужбени барања од првостепениот суд биле преиначувани така што тужбените барањата биле одбивани како неосновани. Дел од ваквиот вид на тужбени барања биле и повлекувани.

За надоместокот за годишен одмор првостепениот и второстепениот суд, согласно важечката регулатива, во нападатите пресуди и пресудите приложени за компарација, изразиле став дека истиот би се исплатил само доколку се обезбедени средства во Буџетот на Република Македонија, но такви средства во наведениот период не биле обезбедени од каде барањата биле одбиени како неосновани.

Врз основа на вака утврдената фактичка и правна состојба, Уставниот суд оцени дека нема услови за примена на член 55 став 1 од Деловникот на Судот, односно за одржување на јавна расправа, а при состојба кога фактичката и правна состојба, се неспорно утврдени, врз основа на доставената и прибавена документација и направената анализа, од каде нема спорни моменти кои би требале да се расчистат со одржување на ваков вид расправа.

Врз основа на направената обемна анализа Судот оцени дека Основниот суд Дебар и Апелациониот суд Гостивар со означените акти не сториле дискриминација по основ на верска и национална припадност спрема подносителите на барањето.

7. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точките 1 и 2 од донесените одлука и решение.

8. Одлуката и решението Судот ги донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот, Никола Ивановски и судиите: Јован Јосифовски, д-р Осман Кадриу, д-р Дарко Костадиновски, Сали Мурати и Владимир Стојаноски.

У. бр. 42/2018
3 октомври 2018 година Скопје

Претседател
на Уставниот суд на Република
Македонија,
Никола Ивановски, с.р.

3619.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992) на седницата одржана на 19 септември 2018 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката за распишување на референдум бр.08-4666/1, донесена од Собранието

на Република Македонија на 30 јули 2018 година, („Службен весник на Република Македонија“ бр.140/2018).

2.Ова решение ќе се објави во „Службен весник на Република Македонија“.

3. Светскиот Македонски конгрес застапуван од претседателот Тодор Петров од Скопје, политичката партија „Левица“ застапувана од Димитар Апасиев од Скопје и Марјанчо Ангеловски од Куманово, до Уставниот суд на Република Македонија доставија иницијативи за оценување на уставноста и законитоста на одлуката означена во точката 1 од ова решение.

Иницијативата поднесена од Светскиот Македонски конгрес започнува со барање Уставниот суд согласно Деловникот на Уставниот суд, а според начелата на приоритет и итност според член 50 став 1 од Уставот на Република Македонија, да донесе решение за запирање од извршување на поединечни акти или дејствија што се преземаат врз основа на оспорената одлука заради тоа што постоел ризик од штетни последици од одржување на референдумот по Буџетот, јавните фондови на Република Македонија и даночните обврзници.

Во иницијативата се наведува дека Одлуката за распишување на референдум не била во согласност со член 8 став 1 алинеја 3, член 51, член 52, член 75, член 118, член 119 и член 120 од Уставот на Република Македонија како и со член 15 ставови 3 и 4 од Законот за референдум и други облици на непосредно изјаснување на граѓаните и ја цитира содржината на наведените уставни и законски одредби.

Во понатамошниот текст на иницијативата, подносителот наведува дека референдумот е дефиниран со член 2 став 1, член 68 став 1 алинеја 10, член 73, член 74 и член 120 од Уставот на Република Македонија и ја цитира нивната содржина.

Врз основа на цитираните уставни одредби подносителот на иницијативата заклучува дека Одлуката за распишување на референдум не е во согласност со Уставот на Република Македонија затоа што е донесена врз погрешна примена на материјалното право, односно на уставните одредби, имајќи го предвид референдумското прашање кое гласи: „Дали сте за членство во ЕУ и НАТО со прифаќање на Договорот помеѓу Република Македонија и Република Грција?“

Членството на државата во сојузи на држави е уредено со членот 120 од Уставот.

За членство во Европската Унија и НАТО Алијансата како сојузи на држави не важи референдум според член 73 став 1 од Уставот, туку член 120 став 2 од Уставот.

Одлуката за распишување на референдум е донесена со 68 пратеници, во спротивност со потребното мнозинство од најмалку 80 пратеници како што е предвидено во членот 120 од Уставот на Република Македонија.

Понатаму, според подносителот на иницијативата оспорената одлука била во спротивност со членот 15 од Законот за референдум и други облици на непосредно изјаснување на граѓаните чија содржина ја цитира и изведува заклучок дека во референдумското прашање

утврдено со оспорената одлука во едно прашање се сместени три прашања наместо за секое прашање да се гласа на посебно гласачко ливче што произлегувало од член 15 став 3 од наведениот закон.

Понатаму, подносителот на иницијативата дава содржина на три прашања кои според него треба да бидат на три посебни гласачки ливчиња и тоа:

„Дали сте за пристапување на државата Македонија во сојуз со Европската Унија?“

„Дали сте за пристапување на државата Македонија во сојуз со НАТО Алијансата?“

„Дали сте за спогодбата помеѓу Република Македонија и Република Грција?“

Според подносителот, референдумското прашање не било во согласност и со член 14 став 4 од Законот за референдум и други облици на непосредно изјаснување на граѓаните, затоа што избирачите ги доведува во заблуда и тоа не е прецизно. Некои избирачи се за членство на државата само во ЕУ, некои само во НАТО, а некои и за членство во ЕУ и во НАТО но против Спогодбата помеѓу Македонија и Грција затоа што со неа се менува името на државата и идентитетот на нацијата со што се прејудира изменување на името на државата во Уставот.

Оттука, според подносителот за секое прашање мора да има посебно гласачко ливче и во никој случај не може евроатланските интеграции да се условуваат со промена на името на државата и идентитетот на нацијата. Собранието не може да распишува референдум за прашања кои не се во негова надлежност, да менува идентитет на нација, да менува јазик на народ, да менува историја да менува име на држава!

Понатаму, подносителот на иницијативата, за потсетување наведува дека Македонците по род и државјанство, со апсолутно мнозинство на референдумот одржан на 8 септември 1991 година, гласале „ЗА СУВЕРЕНА И САМОСТОЈНА ДРЖАВА МАКЕДОНИЈА“ без додавки и придавки. Во согласност со член 73 став 4 од Уставот „Одлуката донесена на референдумот е задолжителна“ за сите без исклучок.

Собранието нема надлежност да суспендира слободно изразена волја на избирачите кои на референдумот одржан на 8 септември 1991 година се определиле за името на државата Македонија без додавки и без придавки!

Воедно, подносителот на иницијативата се осврнува на Спогодбата Димитров – Косиа која е склучена на 17 јуни 2018 година во Нивици и истата не била склучена во согласност со член 118 од Уставот и го цитира.

Понатаму, наведува дека Спогодбата не била ратификувана во согласност со Уставот, ниту пак можело да биде ратификувана затоа што со неа се предвидува промена на името на државата, историјата на македонскиот народ, со неа се формирал комитет за ревизија на историјата на државата и на македонскиот народ, ги суспендира преамбулата, член 3 и член 49 од Уставот, границата од неповредлива ја прави непроменлива, и државата се откажува од грижата за положбата на правата на припадниците на македонскиот народ во соседните држави на Република Македонија.

Спогодбата Димитров-Косиа не била во согласност со член 119 ставови 1 и 2 од Уставот, како и со член 3 став 2 од Законот за склучување, ратификација и извршување на меѓународните договори („Службен весник на Република Македонија“ бр.5/1998) и наведените уставни и законски одредби ги цитира.

Понатаму, според подносителот, Спогодбата не била во надлежност на Владата, туку на претседателот на Републиката, бидејќи уредувала пристапување на државата во сојуз на држави ЕУ И НАТО. Дополнително, претседателот на Републиката не го потпишал указот за прогласување на Законот за ратификација на конечната спогодба за решавање на разликите опишани во резолуциите 817 (1993) и 845 (1993) на Советот на безбедност на Обединетите нации за престанување на важноста на Привремената спогодба од 1995 година за воспоставување на стратешко партнерство меѓу страните и при првото гласање во Собранието од 20 јуни 2018 и при повторното гласање на 5 јули 2018 година.

Исто така, подносителот на иницијативата ја цитира изјавата на претседателот на Републиката дадена во 4 точки од 26 јуни 2018 година и заклучува дека озаконувањето на Спогодбата создава правни последици што биле основа за кривично дело.

Оттука, според подносителот, а за потсетување, без потпис на Претседателот на Републиката на указот за прогласување на Законот за ратификација на Спогодбата Димитров-Косиа, не може да се распише референдум со референдумско прашање во кое треба да се гласа за меѓународен договор кој не постои и кој не е во правниот поредок, а секоја објава на закон во „Службен весник на Република Македонија“ без потпис на указот на претседателот на Републиката е ништовна и претставува кривично дело!

Во понатамошниот текст на иницијативата, подносителот се осврнува на Спогодбата и наведува дека со неа се врши геноцид врз македонскиот народ и злосторство против човештвото, со спогодбата се суспендира правото на самоопределување и самоидентификација на македонскиот народ загарантирано со меѓународното право, односно со член 1 од Меѓународниот пакт за економски, социјални и културни права како и со Меѓународниот пакт за граѓански и политички права. Станува збор за права заштитени *jus cogens* норми кои се однесуваат не само на народите и не само на нивните колективни права, туку се државно право, односно меѓународно право на државата.

Воедно, според подносителот со Спогодбата се повредува членот 1 од Универзалната декларација за човековите права, членот 1 од Повелбата на фундаменталните права на Европската Унија и Виенската конвенција за договорното право.

Во иницијативата на политичката партија „Левица“ се наведува дека целта на оваа граѓанска иницијатива е оценување на уставноста и законитоста на Одлуката за распишување на референдум бр.08-4666/1 од 30 јули 2018 година во целина и посебно член 1 и бара целосно поништување поради постоење на неотстранливи формално-правно и материјално-правни недостатоци и истата не смее да произведе правно дејство.

Во склоп на иницијативата се истакнуваат три посебни барања:

1. Барање за изрекување на времена мерка (по член 27 од Деловникот) поради тоа што со ефективното спроведување во пракса на оспорената одлука можат да настанат тешко одстранливи и штетни последици по државно-правниот континуитет, идентитетот на народот и суверенитетот на граѓаните. Дополнителен аргумент за ваквиот неопходен и оправдан потег е финансискиот аспект на ситуацијата бидејќи се предвидени над 3,5 милиони ЕУР парични средства од републичкиот буџет за спроведување на ваквиот нелегитимен облик на изјаснување на граѓаните кој е сведен на ниво на „државна анкета“ без одлучувачки карактер што е спротивно на нашата теорија на граѓански суверенитет.

2. Барање за одржување на јавна расправа (по член 33 од Деловникот) поради сериозноста и поширокото општествено-политичко и уставно-правно значење на импликациите од оспорената одлука. Уставниот суд треба покрај подготвителна седница да закаже и јавна расправа на која покрај учесниците во постапката треба да бидат поканети домашни и странски експерти и професори по уставно право, меѓународно право и историја на правото како би можело да се добие појасен увид во фактичката и правна ситуација. Поради историскиот контекст пожелно е за ваквата расправа да се евидентираат искажаните ставови и правни мислења односно да биде обезбедено и стенограмско и магнетофонско, т.е. визуелно-тонско снимање.

3. Барање за спојување на постапката (по член 21 од Деловникот) бидејќи во јавноста постојат информации дека и други правни и физички лица покренале постапка за истата правна работа и за сите нив заедно да се води само една и единствена постапка и да се донесе одлука *in meritum*.

Според подносителот на иницијативата оспорената одлука била директно спротивна на член 1, член 2, член 8 став 1 алинеи 3,4,5 и 11, член 50 став 3, член 51, член 54 став 1, член 73, член 118, член 119 и член 120 од Уставот на Република Македонија како и со член 2, член 9, член 15 став 3 и 4, член 24, член 27 и член 29 од Законот за референдум и други облици на непосредно изјаснување на граѓаните („Службен весник на Република Македонија“ бр. 81/2005) и ја цитира содржината на наведените уставни и законски одредби.

Во натамошниот текст од иницијативата, подносителот ги наведува:

А) формално-правните недостатоци на оспорената одлука.

1. Одлуката не ги содржи сите законски предвидени елементи

Имено во членот 9 од Законот за референдум и други облици на непосредно изјаснување на граѓаните по номотехнички принцип на затворена листа таксативно се предвидени сите структурни елементи кои таа задолжително мора да ги содржи и отсуството макар и на еден од нив нужно повлекува ништовност.

Евидентно е дека доносителот на оспорената одлука, свесно или не потфрлил дури во 4 од вкупно 7 облигаторни составни делови кои се *condition sine qua non* за постоење и важност на одлуката:

а) називот на прописот не е дадено целото име на т.н. Преспански договор, туку само паушално, грубо и психолошко-пропагандистички е наведен описниот скратен термин „Договорот помеѓу Република Македонија и Република Грција“!? Имено, целиот официјален назив на прописот, односно актот т.е. меѓународниот договор за кој всушност се покренува прашањето за кое се гласа е: Конечна спогодба за решавање на разликите опишани во Резолуциите 817 (1993) и 845 (1993) на Советот за безбедност на Обединетите нации, за престанување на важноста на Привремената спогодба од 1995 година и за воспоставување на стратешко партнерство меѓу страните;

б) образложение на прописот/прашањето – бидејќи целиот т.н. Преспански договор е комплексен правен материјал од над 20 страници за кој се дознава дека содржи и тајни „анекси“ со статус на класифицирана информација за кои јавноста нема увид, неговите супстрат и смисла морало накратко да бидат образложени за што граѓаните би се запознале со правниот ефект на донесената одлука. Но очигледно доносителот на одлуката не чувствувал потреба да даде објективна експликација на поставеното „блиц прашање“ па комплетно ја игнорирал оваа императивна законска норма која го обврзува да даде образложение за што всушност теба да се изјаснат граѓаните;

в) референдумските прашања – доносителот на одлуката во суштина поставил три прашања во едно, злонамерно и тенденциозно истите не ги формулирал одделно – како засебни алтернативи, туку недозволливо ги споил во едно на кое е невозможно логички доследно да се одговори само со ЗА или ПРОТИВ со што е повреден член 15 став 3 од Законот за референдум;

г) видот на референдумот – во одлуката е наведено само дека се распишува „референдум за консултирање“ на граѓаните и истиот ќе биде „на целата територија на РМ“ без да се наведат другите конститутивни особености на референдумот, за да може јасно и недвосмислено да се види неговата правна природа, статус и карактер. Имајќи ја предвид нормативната класификација од актуелниот закон наведувањето само на тоа дека референдумот е консултативен и дека е на државно ниво не ги исцрпува сите описни обележја на можниот тип референдум. Оттука нејасно останува за каков вид на референдум станува збор и дали референдумот ќе се третира како „претходен“ или како „дополнителен“ и дали истиот ќе има третман на „облигаторен“ или „факултативен“ од каде не може да се оцени правната последица од истиот во случај на неуспешен референдум.

2. Нејасен е видот на референдумот кој е распишан

Видовите референдуми кои ги познава нашето позитивно јавно право се систематизирани во пет законски поделби:

*Прво - Според територијата на која се одржува и според органот кој ги распишува референдумите во Македонија се делат на (1) републички/државен референдум кој го распишува Собранието на РМ, а се одржува на целата територија на Република Македонија; и (2) општински/градски/локален кој го распишува советот на конкретната општина или на Градот Скопје и се одржува само на подрачјето на таа општина.

*Второ – Според задолжителноста на донесената одлука тие се делат на (1) задолжителен/обврзувачки/одлучувачки чијашто одлука е задолжителна и правно обврзувачка за сите; и (2) незадолжителен /не-обврзувачки /консултативен /советодавен /анкетен референдум чијашто одлука не е обврзувачка за Собранието;

*Трето – Според обврската за распишување се делат на (1) облигаторен референдум кој што мора да се распише само во три уставно предвидени случаи од членовите 73, 74 и 120 од Уставот и не зависи од волјата на пратениците и (2) факултативен којшто може, но не мора да се распише за одделни прашања од надлежност на Собранието и кој што зависи од волјата на народните избраници;

*Четврто – Според временскиот период кога се распишува има (1) претходен референдум за кој граѓаните се изјаснуваат за определени прашања, закони, прописи или меѓународни договори пред тие да бидат изгласани и (2) дополнителен референдум бидејќи граѓаните се изјаснуваат по донесување на прописот со што се врши негово преоценување или т.н „народно вето“;

*Петто – Според допуштеноста на предметот на референдумското одлучување се разликуваат (1) дозволен референдум кој може да се распише за поголем број на општествени прашања кои се од поширок интерес за заедницата и (2) забранет референдум за четири групи на прашања за кои не смее да се одлучува подетално регулирани во член 19 и 28 од Законот за референдум.

Оттука, според подносителот, евидентно било дека од наведени пет постоечки класификации, доносителот на оспорената фалична одлука дефинирал и во неа навел само две референтни одредници. Во конкретниот случај особено е проблематично тоа што воопшто не се знае дали се распишува претходен или дополнителен референдум и не се знае дали референдумот е облигаторен или факултативен, а имајќи го предвид правниот ефект од референдумската одлука е сосема различен а правните последици дури се дијаметрално спротивни и крајно противречни.

Имајќи го предвид наведеното, подносителот смета дека со непотполноста на оспорената одлука која содржи премалку ориентиран елементи за утврдување на типот на референдумот се остава огромен маневарски простор за разнозначни, малициозни и произволни интерпретации со што внесува голема доза на конфузност и правна несигурност при толкување на референдумските резултати.

Понатаму, подносителот цени дека ова се преголеми недоречености и посериозни правни празнини, кои во иднина не би можеле успешно да се пополнат со телеолошко толкување на правото, па потенцијално би генерирале поларизација и нова политичка криза во државата.

Сето ова според подносителот, го повредува основното начело на правната сигурност на граѓаните врз кое се темели нашата Република и кое што како значаен правен стандард произлегува од теорискиот концепт на „Правна држава“.

3. Референдумското прашање е двосмислено и капициозно

Според наводите на подносителот, при конципирање на референдумското прашање не бил почитуван членот 15 став 4 од Законот за референдум кој со безусловна и безрезервна императивна правна норма предвидува дека прашањето на гласачкото ливче мора да биде прецизно и недвосмислено формулирано со цел граѓаните да можат да одговорат со „ЗА“ или „ПРОТИВ“. Поставеното прашање не ги исполнува бараните законски предуслови поради следното;

а) прашањето е непрецизно – останува нејасно зошто доносителот наместо да постави три залепени прашања во едно не формулирал три оделни прашања (1) Дали сте за членство во ЕУ, (2) Дали сте за членство во НАТО и (3) Дали сте за прифаќање на Договорот помеѓу Република Македонија и Република Грција и не спровел три оделни референдуми во ист ден кое право му го дава член 10 став 2 од постојниот Закон за референдум што е единствено исправно.

б) прашањето е двосмислено, поточно тросмислено и како такво е изречно противправно и законски забрането. Граматичкото толкување на член 15 став 3 од Законот за референдум ни дава право да тврдиме дека употребената форма во еднина („прашањето“ а не „прашањата“) го обврзуваат доносителот да постави едно и единствено прашање, а не три прашања во едно.

в) прашањето е претенциозно, интенционално и суштински погрешно – во него се крие посакуваниот одговор или барем подобен начин како треба, т.е како е „правилно“ да се одговори и тоа исклучиво во пакет односно во „тројка“. Па така доколку граѓанинот е „ЗА“ едно од трите прашања автоматски е приморан да биде „ЗА“ и за останатите прашања и обратно, што реално не мора да значи. За компарација на вака неразбирливо поставени „извртени прашања“ кои се забранети, подносителот се повикува на забраните во нашето процесно право како и на Кодексот за референдумски добри практики (2007) на Венецијанската комисија како експертско тело на Советот на Европа.

г) прашањето е измамничко, малициозно и наведувачко – тоа не го исполнува доверливиот правен стандард на „фер-плеј“ односно на совесност и чесност, па како потенцијален извор на определена обврска граѓаните умислено ги доведува во заблуда дека постои нешто што всушност не постои. Имено, т.н. Преспански договор е апсолутно ништовен и непостоечко правно дело од причини што е склучен од ненадлежен орган и нема закон за негова ратификација.

д) прашањето е лукаво, манипулативно и сугестивно – во него погрешно и злонамерно се тргнува од неточната претпоставка дека народот признал нешто што не признава! На граѓаните им се импутира дека тие го признаваат постоењето на т.н. Преспански договор и ако тој де јуре не постои туку е само правна фикција. Додатно, прашањето е неточно и тенденциозно, бидејќи воопшто не постои одлука за членство или, пак, покана за наше скорешно полноправно пристапување во ЕУ, туку тоа е иден, неизвесен и ултимативно условен факт за кој не се знае со сигурност и надвор од разумно сомневање дали и евентуално кога би се склучил;

г) прашањето е нејасно, неразбирливо и конфузно – просечен човек со нормална психофизичка развиеност и деловна способност, би бил збунет од вака конципираното референдумско прашање и не би го разбрал „на прва“ што укажува на тоа дека дадената формулација не ги задоволува стандардите на фер испрашување и добивање на непоматен „feed – back“ односно релативно и вистинито повратно мислење кое соодветствува со стварноста. Станува збор за комплексно сложено прашање, а не просто јасно и еднозначно прашање, па, оттука, тоа ќе мора да се разложи на три засебни прашања кои ќе фигурираат независно едно од друго бидејќи и во реалноста интегративните процеси во ЕУ и НАТО се паралелни и засебни, а не симултани општествено политички процеси;

е) прашањето е нефер, нечесно и спротивно на јавниот морал – тоа иако се однесува на промена на уставното име на државата, никаде не ја содржи синтагмата „Република Северна Македонија“ како ново, октроирано уставно име на Републиката. Со ова доносителот сакал на еден перфиден, неморален срамен начин да ја прикрие суштината на т.н. Преспански договор (а тоа е промена на уставното име за надворешна и внатрешна употреба), притоа заборавајќи дека името „Македонија“ еднаш е изгласано на референдумот за независност (1991 година), па евентуално секое негово преименување, согласно на принципот на пресудена работа мора повторно да биде предмет на плебисцитарно изгласување кое ќе го содржи „новото име“ на државата.

ж) прашањето не го задоволува т.н. „троен тест на единство“ кој што е предвиден во споменатиот Венецијански кодекс за добри референдумски практики, според кој за исходот од прашањето да биде правно валидно мора тоа да има (1) единство во формата – да не е текстуална комбинација на неповрзани и нафрлени конкретни и апстрактни целини, (2) единство во содржината – мора да има релевантна и суштински битна „вредносна врска“ помеѓу различните делови на прашањето, што во случајов изостанува зато што искуството и праксата не учат дека не постојат „евро-атлански“ туку одделни и сосема независни „европски“ и „атлантски“ интеграции и (3) единство во хиерархијата – да е предвидена иста правна процедура за имплементација на резултатите од референдумот, што во случајов не е испочитувано зато што за влегување во ЕУ и НАТО предвидени се сосема одвоени правни режим со различни поставени уставни процедури; и конечно

з) прашањето е палијативно, опскурно и капциозно – спаѓа во озлогласената и недозволена група на т.н. „прашања стапица“ токму поради ноторниот факт дека е невозможно да се одговори со „ЗА“, или „ПРОТИВ“ односно со ДА или НЕ. При една доследна дедуктивна анализа, т.е. логичка операција на расчленување на сите можни комбинаторики при одговарањето, се доаѓа до несоборлива конклузија дека во случајов се можни дури осум различни одговори, а не само два колку што дозволува Законот.

Во иницијативата подносителот дава табела односно шематски приказ на сите можни комбинации одговори.

Имајќи го предвид наведеното, подносителот цени дека оспорената одлука која патем речено е спротивна на смислата и супстратот на „граѓанскиот суверенитет“ дозволувајќи мешање во иманентно внатрешните работи на Републиката и доведувајќи ја неа во положба на потчинетост и зависност спрема странска држава – внесува огромна доза на правна несигурност и се противи на инкорпорираниот и традиционално воспоставен принцип на уставност и законитост во неговата формална и материјална смисла. Токму, овој правен принцип го обврзува законодавецот како доносител на одлуката да конципира и формулира прецизни, недвосмислени и јасни правни норми усогласени со Уставот и со останатите закони, во склад со здравиот разум и разбираливи за поголемиот дел од населението, затоа што само таквите норми можат да претставуваат солидна основа за идно постапување од страна на ДИК, судовите, другите надлежни државни органи и нивните јавни службеници.

Б) Материјално-правни недостатоци на оспорената одлука

1. Не постои консултативен референдум за сојузување

Според подносителот за стапување во сојуз или заедница со други држави, како едно од најзначајните прашања со кои се предава дел од оргинерниот републички суверенитет и прерогативите на државната власт се делегираат на некој друг надворешен ентитет било да е тоа лига, алијанса, воен пакт, заедница, комонвелт, протекторат, сизеренат ...т.е. сојузна држава или други слични хибридни форми на сојузништво или заедничарење со Уставот е предвиден облигаторен референдум со апсолутно мнозинство гласови (член 120 ст.3 од Уставот на Република Македонија). Ова како едно од трите уставни прашања *par excellence* мора да се распише и не зависи од волјата на владејачкото мнозинство во Собранието што значи дека истиот не може да биде ниту факултативен како што е предвидено во т.н. Преспански договор, ниту консултативен како што е предвидено во оспорената одлука.

Доколку и го прифатиме крајно проблематичниот став дека Северно-атланската алијанса НАТО е класична меѓународна организација, а не милитарен сојуз и членството во неа е уредено со член 121, а не со член 120 од Уставот на РМ, ова во никој случај не може да се прифати кога во прашање е третманот на Европската Унија, која е заедница на држави и членството во неа автоматски по сила на Уставот го активира член 120 од Уставот. Ова дотолку повеќе, што нејзиното претходно име е Европска Унија, а нејзините членки во своите уставни регулираат посебно квалификувано мнозинство за усвојување на нејзините основачки договори со кои се пренесува дел од националниот суверенитет на оваа наднационална заедница. Таа, по Мастрихтскиот (1992 година) и Лисабонскиот договор (2009 година), веќе не е недефиниран меѓународно-правен ентитет туку прерасна во изградена реална унија со изразени федерални елементи во голем број на области со свое примарно законодавство со свои органи судови па дури и со свое засебно „европско државјанство“.

Проблемот настанува кога ќе се утврди дека Собранието на Република Македонија никогаш нема донесено формална одлука за членство во ЕУ, онака како што има донесено Одлука за членство во НАТО (1993 година). А член 120 од Уставот предвидува дека само ваквата одлука – која треба да е предложена барем од еден од овластените предлагачи и да е донесена со 2/3 мнозинство во парламентот ќе биде предмет на дополнителна и задолжителна референдумска верификација. Во правно-историските истражувања во односите ЕУ-МК постојат само три Декларации (1998, 2000 и 2004 година) и еден меѓународен договор наречен Спогодба за стабилизација и асоцијација (2001 година) и формално поднесена Апликација за членство (2004 година), но сепак недозволиво е што изостанува бараната фамозна „Одлука за членство“. Ова од причини што таквата одлука вообичаено се носи по завршување на претприсапните преговори кога се упатува и формална покана за членство и се оди на референдум. Имајќи предвид дека и во најоптимистичките сценарија нашата земја како дел од т.н. Западен Балкан не се очекува полноправно да пристапи во ЕУ до 2025 или 2030 година, останува спорно зошто доносителот на оспорената одлука за распишување на референдум сега 10 или 15 години порано распишува референдум за нешто што е сосема неизвесно дали и кога ќе се случи.

Дополнително и Законот за референдум во член 29 став 2 прецизира дека одлуката што е донесена на ваквиот објавителен референдум за сојузување со странски држави е задолжителна, што значи дека во никој случај не може да стане збор за консултативен, туку исклучиво за задолжителен референдум (референдум за одлучување), чија одлука е правно обврзувачка за сите. Обврзувачкиот карактер на одлуката донесена на референдум ја дефинира појаката положба на директната *vis-a-vis* индиректната демократија на граѓаните и ја открива концепцијата на членот 120 од Уставот. Овој член не остава простор за поинакво „креативно толкување“ и беспоговорно тврди дека штом граѓаните се повикани да се изјаснат за ваков референдум нивната одлука е конечна, правосилна и извршна за Собранието.

Според тоа Собранието на Република Македонија како доносител на оспорената одлука, овие прашања не смее да ги пренабрегне, преуреди, заобиколи или да за сега во нивната суштина – оти парламентот не може самиот, како „создадена власт“ да го твори и уредува сопствениот однос кон граѓаните и другите носители на власта за прашања што ги уредил уставотворецот. Со распишувањето на несоодветен т.н. консултативен референдум за кое и Уставот и Законот предвидуваат задолжителен, се урива носечкиот столб на членот 120 од Уставот за задолжителноста на одлуката донесена на референдум, а со тоа и целата конструкција на интернационалното сојузување на нашата држава во повисоки форми на сојузување со други земји. На овој начин преку очигледно извртување на правото и негова злоупотреба до непрепознатливост се релативизира уставната релација помеѓу граѓаните и парламентот и истата се деконституционализира преку создавање на основ на „мала врата“ одлуката на граѓаните донесена на ваков вид на референдум да не биде обврзувачка за Собранието.

Со распишувањето на недозволените консултативен референдум за овие најважни прашања, за кои уставотворецот предвидел објавителен и задолжителен референдум – Собранието цели кон неосновано да им ја одземе одлучувачката позиција на граѓаните во случај на излегување на референдум што е спротивно на член 2 став 2 и член 73 став 4 од Уставот, според кој референдумот е врховен облик на народна директна демократија, а не церемонијална форма на советување или просто опишување на пулсот на граѓаните. Понатаму, оспорената одлука се коси и со смислата, духот супстратот на членот 2 од Законот за референдум кој референдумот го определува како потесетативна моќ на електоратот за оригинално решавање на одредени прашања во последна инстанца односно како „облик на непосредно изјаснување на граѓаните во одлучувањето за одделни прашања од надлежност на Собранието“, а не како облик на нивно обично анкетирање. Оттука, доносителот на оспорената одлука не може да се смета за слободен, на неумесен, арбитрарен и самоволен начин да доуредува прашања по свое наоѓање секогаш кога за тоа нема да најде изречна забрана во Уставот, зашто Уставот не е список на забрани и дозволи туку супериорен и највисок правен акт кој содржи бланкетни и генерички норми со кои се уредуваат односите на точно определен начин, а не на некој друг, имагинарен или крајно произволен начин.

Преку телеолошко и нормативно толкување на клучниот член 27 од Законот за референдум може да се заклучи дека консултативен референдум може да се распише само како претходен референдум за „претходно консултирање на граѓаните за прашања од пошироко значење“ што во случајов не е почитувано, бидејќи Договорот за кој би се гласало е веќе склучен и потпишан и во двата наврати поминат во собраниска процедура. Дополнително останува спорно зошто Собранието не го искористил член 24 од Законот кој му дава право да распише референдум „за потребата за ратификација на меѓународни договори“ туку ги става граѓаните пред свршен чин одземајќи им го сувереното право да одлучат по пат на непосредно изјаснување за едно од најважните идентитетски прашања, а тоа е прашањето за името на државата. Следствено на правниот принцип дека „непознавањето на правото му штети првенствено на оној кој не го познава“ не може штетноста од ваквото перфидно дејствие на изигрување на законите и од овој правен галиматijas во кој се најде Собранието по сопствена вина со една ваква небулозна одлука да му се префрла на народот, онака како го толкуваат провладините експерти и актуелни владини функционери.

2. „Договорот“ за кој се гласа не е ратификуван согласно Уставот

Уставотворецот во нашиот мешовит парламентарен систем предвидува бифедална егзекутива односно двоглава власт: едната „глава“ е претседателот – кој се бира непосредно од граѓаните на избори; а втората „глава“ е Владата на чело со премиерот кој пак, се бира посредно од мнозинството пратеници во Собранието. Самото ова го поставува претседателот на Републиката во поповолна и условно кажано супериорна позиција

кога станува збор за меѓународните односи, па не случајно во компаративното уставно право се користат и синонимите „татко на нацијата“ или „шеф на државата“ од причини што тој е доминантен инокосен државен орган кој не претставува и застапува во билатералните и мултилатералните интернационални односи со други народи, држави, сојузи, заедници или меѓународни организации.

Согласно темелната вредност на нашиот уставен поредок – начелото на тријалистичка поделба на државната власт и јавноправниот принцип на „кочници и рамнотежа“ претседателот на Републиката е чувар на институционалниот баланс меѓу централните органи на власта и своевиден „господар“ во сферата на меѓународно-правните релации. Па така според член 119 став 1 од Уставот „Меѓународните договори“ во името на Републиката ги склучува претседателот на Република Македонија, а во определени случаи меѓународни договори може да склучува Владата на Република Македонија, кога тоа е определено со закон. Таков специјален закон е важечкиот Закон за склучување, ратификација и извршување на меѓународни договори („Службен весник на Република Македонија“ бр.5/1998). Законот користејќи го номотехничкиот метод на таксативно набројување предвидува 22 ресорни области во кои Владата на Република Македонија е надлежна да склучува договори – но и тогаш не без потребната консултација и кохабитација со претседателот, освен за прашања во врска со државната граница, стапувањето или истапувањето од сојузи или заедници со други држави, како и други меѓународни договори кои според меѓународното право ги склучуваат исклучиво шефови на држави, а не влади (член 3 став 2 од Закон за склучување, ратификација и извршување на меѓународни договори).

Од текстот на т.н.Преспански договор, кој е предвиден како еден од предметите на референдумското прашање се гледа дека е направен несмасен и недозволив обид за злоупотреба на материјалното право односно преку „мелтингпот“ пристап се споени одредби кои се стипулирани во владина надлежност кои не влегуваат во владина јуриспруденција, туку се во исклучива и ексклузивна уставна надлежност на претседателот на Републиката. Спорно во конкретниов случај е тоа што нашиот министер за надворешни работи како шеф на македонската дипломатија, но не и на македонската држава нема мандат, односно правно овластување за ваков вид договори, не постои ниту еден важечки правен пропис од кој тој го црпи овластувањето за ставање на својот потпис. Согласно Законот за склучување, ратификација и извршување на меѓународни договори, Министерството за надворешни работи дава само необврзувачко „мислење за предлогот за поведување постапка за склучување меѓународен договор и за содржината на нацрт-договорот од меѓународно-правен аспект“ (член 9 од наведениот закон), но никако не може самостојно да носи мериторна одлука за парафирање или потпишување на било каква неотповиклива и „конечна спогодба“.

Наведениот закон му дава право и можност на претседателот „да овласти друго лице во негово име, да потпише меѓународен договор“ (член 15 став 1 од За-

конот), но во конкретниов случај отсуствува токму такво специјално полномошно предвидено во членот 16 од Законот. Тоа е неопходен услов без кој не може шефот на дипломатијата да го заобиколува или игнорира шефот на државата. Според тоа министерот за надворешни работи ги пречекорил своите службени овластувања и иницирал позитивен судир на надлежност узурпирајќи туѓи надлежности, а не го почитувал ниту Законот за надворешни работи во кој се утврдени надлежностите, при што никако не е овластен да склучува „конечни“ билатерални договори со други држави. Тој е должен да ја спроведува утврдената надворешна политика која е во рацете на претседателот на Републиката, а не на премиерот и министерот.

Според императивниот тон кој провејува во глава II од Законот за склучување, ратификација и извршување на меѓународни договори, одлучува претседателот на Република Македонија кој согласно членот 5 официјално ја поведува и постапката за преговарање со посебен акт во форма на предлог. Од структурален аспект претседателскиот предлог мора да содржи 6 таксативно наведени содржински делови и во прилог задолжително се доставува нацртот на меѓународниот договор заради усогласување, консултирање или изразување на евентуални резерви (член 8 од наведениот закон).

Комплетно не почитувајќи ја пропишаната постапка за ратификација од глава III од Законот, кршејќи дури 4 императивни членови кои содржат задолжителни и безрезервни когенсни норми т.н. Преспански договор пребрзо итно, веднаш и без никакво одлагање како да се работи за воена или вонредна состојба бил испратен во собраниска процедура и тоа не редовна туку во брза скратена постапка со т.н. европско знаменце. Понатаму, во поднесокот се наведени членовите 19, 20 и 21 од Законот, во кој е уредено прашањето за ратификација на потпишан договор, при што во конкретниов случај не било запазено.

Наместо, Предлог-законот за ратификација на т.н.Преспански договор заедно со се преводот од англиски јазик и пропратните релевантни материјали од страна на претседателот на Собранието да биде технички проследен до стварно надлежната Комисија за надворешна политика тој е доставен до Комисијата за европски прашања. Необјаснето остана и прашањето зошто овој договор кој предвидува промена на највисокиот државно-правен акт и кој изискува големи финансиски импликации за промена на сите јавни исправи воопшто не бил ставен на дневен ред на Комисијата за уставни прашања ниту разгледуван од Комисијата за финансирање и буџет, на кој начин се прекршени и низа одредби од Деловникот на Собранието на Република Македонија.

Имајќи го предвид сето претходно наведено, подносителот смета дека оспорената антиконституционална, илегална и конфузна одлука која е инкомпатибилна со нашиот уставен поредок земајќи ја предвид јавната полза и правичност од тоа дејствие треба што побрзо да биде касирана и повеќе да не постои во нашиот правен систем.

Подносителот на иницијативата Марјанчо Ангеловски со писмениот поднесок бара преиспитување на уставноста на веќе наведената одлука од следните причини:

1. Основот за донесување на одлуката

а) Како основ за носење на одлуката, Собранието се повикува на член 73 став 1 од Уставот на Република Македонија, а содржината на референдумското прашање се однесува на изјаснување на граѓаните за членство во ЕУ-Организација на држави од европскиот континент во која на доброволна основа се здружуваат заради политичка, економска, безбедносна и друга соработка и НАТО – Сојуз на држави доброволно здружени на воено безбедносна и економска политичка соработка. Односно, со одлуката на Собранието се распишува референдум за прашања кои се регулирани со одредбата во член 120 став 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, односно за стапување на Република Македонија во сојузи или заедници по предлог на овластени предлагачи за што одлучува Собранието на Република Македонија со 2/3 мнозинство, што е спротивно од член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, односно спротивно од владеењето на правото како темелна вредност во уставниот поредок на Република Македонија.

б) Самата одлука е со низа технички или намерни грешки со цел да се доведе во заблуда гласачкиот електорат на референдумот, и тоа во делот на:

Во член 1 став 1 од одлуката се наведува дека „Се распишува референдум на консултирање на граѓаните...“, при што термиот „консултирање“ што алудира на консултативен референдум, а не на задолжителен референдум, како што е предвидено со уставната одредба од член 73, на која како основ за носење на одлуката се повикува Собранието на Република Македонија при носење на одлуката за распишување на референдум. Односно со уставната одредба одржана во член 73 став 4 се предвидува, цитирам „Одлуката донесена на референдумот е задолжителна“, завршен цитат, а не по избор на предлагачот за одржување на референдум како што сака да прикаже законодавецот - Собранието на Република Македонија.

2. Самото референдумско прашање наведено во член 1 став 3 од Одлуката е со технички грешки, и тоа во делот на:

Во референдумското прашање се наведува „дали сте за членство во ЕУ И НАТО со прифаќање на Договорот со Грција...“, односно се применува термин „Договор со Грција“ без да се потенцира ниту број на договорот, датум на склучување - потпишување ниту вистинскиот назив на склученото – потпишаното, ниту датумот кога тој е ратификуван во Собранието на Република Македонија. Посебно ако се има во предвид дека на 17.06.2018 година, во Преспа на грчка страна се потпишани три документи во еден документ, наречен „договор-конечен договор за решавање на разликите опишани во Резолуциите 817 (1993 година) и 845 (1993 година) на Советот за безбедност на Обединетите нации, за престанок на привремената спогодба од 1995 година и за воспоставување на стратемско партнерство меѓу страните“, ако воопшто референдумското прашање се однесува на договорот потпишан во Преспа на 17.6.2018 година.

Ако се мисли на документот потпишан во Преспа – Република Грција на 17.6.2018 година, помеѓу министрите на двете земји, Никола Димитров од Република Македонија и Никос Косиас од страна на Грција, кој носи назив, според објавата на веб-сајтот на страната на Владата на Република Македонија: „договор – конечен договор за решавање на разликите опишани во Резолуциите 817 (1993 година) и 845 (1993 година) на Советот за безбедност на Обединетите нации, за престанок на привремената спогодба од 1995 година и за воспоставување на стратемско партнерство меѓу страните“, односно во Одлуката го нема целосниот назив на договорот-документот.

3. Самото референдумско прашање е нејасно, повеќезначно и ги доведува граѓаните во заблуда, односно истото не е прецизно и јасно, односно:

- Референдумското прашање согласно член 1 став 3 од одлуката гласи: „Дали сте за членство во ЕУ и НАТО со прифаќање на Договорот помеѓу Република Македонија и Република Грција“, со што во самото наведено едно прашање содржани се три прашања кои се исклучуваат меѓу себе, и тоа:

а) Дали сте за членство во ЕУ- Унија на земји од Европа кои на доброволна основа се здружуваат – обединуваат во Унија заради економски, политички, безбедносни и други цели,

б) Дали сте за членство во НАТО – Сојуз на држави од повеќе континенти добоволно здружени заради, военобезбедносна заштита, борба против тероризмот и економско политичка поддршка.

в) Дали сте за договорот со Република Грција, без да се наведе кој договор број, датум на склучување или ратификација во Собранието на Република Македонија и вистинскиот целосниот назив на договорот.

Од горе наведеното, а во врска со донесената собраниска Одлука број 08-4666/1 од 30.7.2018 година, евидентни се уставните повреди на одредбите од член 73 став 1 и 4 како и одредбата содржана во членот 120 од Уставот која смислено се занемарува, а всушност првите две референдумски прашања се регулираат со одредбата од членот 120 од Уставот на Република Македонија. Според тоа самата одлука која според содржината е ништовна сама по себе и истата е спротивна од владеењето на правото како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија, содржано во член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија.

Од наведените причини, подносителот предлага Уставниот суд на Република Македонија, да ја разгледа предлог иницијативата за преиспитување на уставноста на Одлуката на Собранието на Република Македонија за распишување на референдум, донесена на 30.7.2018 година, а стапена на сила со денот на објава во „Службен весник на Република Македонија“ број 140/2018 од истиот датум, ја оцени нејзината основаност, поведе постапка и донесе одлука, со која ќе ја поништи.

Воедно подносителот на иницијативата, му предлага на Судот, до донесување на конечна одлука да изрече времена мерка.

4. Судот на седницата утврди дека врз основа на член 73 став 1 од Уставот на Република Македонија, Собранието на Република Македонија, на седницата одржана на 30 јули 2018 година, донесе Одлука за распишување на референдум

Според член 1 од Одлуката, се распишува референдум за консултирање на граѓаните на целата територија на Република Македонија.

На референдумот граѓаните ќе се изјаснат за прашањето:

„Дали сте за членство во ЕУ и НАТО со прифаќање на Договорот помеѓу Република Македонија и Република Грција?

„ЗА“

„ПРОТИВ“

Во членот 2 од Одлуката е предвидено дека референдумот ќе се одржи на 30 септември 2018 година.

Во членот 3 од Одлуката е предвидено дека референдумот ќе се спроведе на начин и по постапка утврдена со Законот за референдум и други облици на непосредно изјаснување на граѓаните.

Во членот 4 од Одлуката е предвидено дека референдумот ќе го спроведе Државна изборна комисија.

Во членот 5 од Одлуката е предвидено дека оваа одлука влегува во сила со денот на нејзиното објавување во „Службен весник на Република Македонија“.

5. Согласно член 1 став 1 од Уставот на Република Македонија, Република Македонија е суверена, самостојна, демократска и социјална држава.

Според членот 2 од Уставот, во Република Македонија суверенитетот произлегува од граѓаните и им припаѓа на граѓаните. Граѓаните на Република Македонија власта ја остваруваат преку демократски избрани претставници по пат на референдум и други облици на непосредно изјаснување.

Според членот 8 став 1 алинеи 1, 3, 5 и 11 од Уставот на Република Македонија; владеењето на правото; поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска; политичкиот плурализам и слободните, непосредни и демократски избори и почитувањето на општо прифатените норми на меѓународното право се едни од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 50 став 3 од Уставот, граѓанинот има право да биде запознаен со човековите права и основни слободи и активно да придонесува, поединечно или заедно со други за нивно унапредување и заштита.

Според член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Согласно член 54 став 1 од Уставот, слободите и правата на човекот и граѓанинот можат да се ограничат само во случаи утврдени со Уставот.

Во член 73 став 1 од Уставот утврдено е дека Собранието одлучува за распишување на референдум за одделни прашања од својата надлежност со мнозинство гласови од вкупниот број пратеници. Според ставот 3 на овој член, Собранието е должно да распише референдум кога предлог ќе поднесат најмалку 150.000

избирачи. Одлуката донесена на референдумот согласно ставот 4 на истиот овој член од Уставот е задолжителна.

Член 74 став 2 од Уставот предвидува дека одлуката за менување на границата на Република Македонија е усвоена на референдум, доколку за неа гласале мнозинството од вкупниот број избирачи.

Според член 118 од Уставот, меѓународните договори што се ратификувани во согласност со Уставот се дел од внатрешниот правен поредок и не можат да се менуваат со закон.

Со член 119 став 1 од Уставот се определува дека меѓународните договори во името на Република Македонија ги склучува претседателот на Република Македонија, а според ставот 2 од овој член на Уставот, меѓународните договори може да склучува и Владата на Република Македонија кога тоа е определено со закон.

Членот 120 од Уставот предвидува дека предлог за стапување во сојуз или заедница со други држави или истапување од сојуз или заедница со други држави можат да поднесат претседателот на Републиката, Владата или најмалку 40 пратеници. Одлуката за стапување или истапување од сојуз или заедница со други држави ја донесува Собранието со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници. Одлуката за стапување или истапување од сојуз или заедница со други држави е усвоена ако на референдум за неа гласало мнозинството од вкупниот број избирачи.

Според членот 121 од Уставот, одлука за стапување во членство или за истапување од членство во меѓународни организации донесува Собранието со мнозинство гласови од вкупниот број пратеници по предлог од претседателот на Републиката, Владата или најмалку 40 пратеници.

Од наведените уставни одредби произлегува дека, Уставот од 1991 година, во неколку свои одредби ги постави темелите на неговиот концепт. Така, според член 2 став 1 и 2 од Уставот, граѓаните на Република Македонија од кои произлегува и на кои им припаѓа суверенитетот, власта ја остваруваат на два начина и тоа: посредно преку демократски избрани претставници по пат на референдум и други облици на непосредно изјаснување. Од тој аспект, логичен е заклучокот дека граѓанинот е носечки столб на државата. Неговата улога и функција, согласно уставот е да основа конкретни политички институции и државни органи кои ќе ги почитуваат темелните вредности на уставниот поредок како нивен дом и непосредно (по пат на референдум и други облици на непосредно изјаснување).

Посредниот начин на остварување на власта, го наоѓа својот целосен израз во поставената организација на државната власт со Уставот, според кој Собранието на Република Македонија е претставнички орган на граѓаните и носител на законодавната власт на Републиката, како една од трите власти, согласно начелото на поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска утврдено како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Определувајќи го Собранието на Република Македонија како претставнички орган на граѓаните на Република Македонија Уставот истовремено го утврдува

и неговиот состав, надлежностите, организацијата и начинот на работа и одлучување, со тоа што некои од овие прашања препушта поконкретно да се уредат со закон и Деловникот.

Како облик на непосредно изјаснување, односно остварување на власта на граѓаните, а кои со Уставот се утврдени во надлежност на Собранието на Република Македонија спаѓа и распишувањето на референдумот.

Воведувањето на референдумот како облик на непосредно учество на граѓаните во остварувањето на власта во Република Македонија не е новина во Уставот на Република Македонија од 1991 година. Референдумот, беше предвиден и во уставите од 1963 и 1974 година коишто важеа во претходниот систем на државното уредување на Република Македонија, а предвиден е во уставите и на многу други земји.

Она што е карактеристично за уредувањето на референдумот со Уставот од 1991 година е што тој само начелно утврдува и уредува некои прашања кои се поврзани со референдумот и тоа се утврдува органот кој е надлежен за распишување на референдумот, за кои прашања и по чиј предлог се распишува и слично.

Од содржината на членот 73 став 1 и член 68 став 1 алинеја 10 од Уставот произлегува дека за распишување на референдум одлучува Собранието на Република Македонија и тоа за одделни прашања од својата надлежност со мнозинство гласови од вкупниот број пратеници.

Според тоа интенцијата на уставотворецот со член 73 став 1 од Уставот била Собранието да може да одлучува за распишување на референдум за одделни прашања од неговата надлежност по правило по сопствена иницијатива, односно по барање на самите пратеници и доколку за тоа се одлучи со мнозинство гласови од вкупниот број пратеници.

Исклучок од наведеното правило е утврден во членот 73 став 3 од Уставот според кој Собранието е должно да распише референдум кога предлог за распишување ќе поднесат најмалку 150.000 избирачи. Според тоа, ставот 3 на членот 73 од Уставот треба да се толкува во смисла дека распишувањето на референдумот од овој став на член 73 е задолжително не според предметот односно прашањето поради кое треба да се распише референдумот, туку според својството на предлагачот (150.000 избирачи). Имено, во овој случај Уставот не остава можност Собранието да одлучува или проценува дали треба или не да распише референдум, туку едноставно е обврзано да го распише референдумот за предлог-прашањето за кое се собрани 150.000 потписи.

Што се однесува, пак, за тоа кои прашања можат да бидат предмет на референдумско одлучување, Уставот не содржи децидни одредби, како што е тоа на пример во уставите на некои европски земји (Австрија, Данска, Франција, Хрватска, Шпанија, Италија, Швајцарија и др.) во кои се предвидени изречно т.н. уставен референдум и законодавен референдум, односно референдум за уставни прашања и за законски прашања.

Уставот утврдува три случаи на задолжителен референдум: ако предлог за распишување поднесат најмалку 150.000 избирачи (член 73 став 3), кога треба да се донесе одлука за менување на границите на Република Македонија (член 74) и кога треба да се донесе одлука за стапување или истапување од сојуз или заедница со други држави (член 120).

Освен наведените, Уставот не содржи други децидни одредби за кои уставни или законски прашања треба да се распише референдум, не содржи забрани или ограничување за распишување на референдум за кои било прашања од надлежност на Собранието, ниту пак содржи одредби за видовите на референдум според времето на нивното распишување (претходен или дополнителен) и слично. Оттука, сите овие, како и другите прашања од значење за референдумот и другите облици на непосредно изјаснување на граѓаните, се уредени со Законот за референдум и други облици на непосредно изјаснување на граѓаните.

6. Според член 1 од Законот за референдум и други облици на непосредно изјаснување на граѓаните („Службен весник на Република Македонија“ бр.81/2005), со овој закон се уредуваат начинот и постапката за распишување и спроведување на референдум, покренување граѓанска иницијатива, свикување и одржување собир на граѓани, како и други прашања од значење за непосредно изјаснување на граѓаните.

Според член 2 од наведениот закон, референдумот е дефиниран како облик на непосредно изјаснување на граѓаните во одлучувањето за одделни прашања од надлежност на Собранието на Република Македонија, за прашања од надлежност на општините, на Градот Скопје, како и за други прашања од локално значење.

Референдумот, согласно член 6 од Законот, може да се распише за целата територија на Република Македонија (референдум на државно ниво) и за подрачје на општина, Градот Скопје и општините во Градот Скопје (референдум на локално ниво).

Според членот 8 од Законот, референдумот се распишува заради одлучување на граѓаните или за нивно консултирање. Одлуката донесена на референдумот за одлучување е задолжителна, а одлуката донесена на референдумот за консултирање не е задолжителна.

Во членот 9 од Законот е предвидено дека:

Референдум се распишува со одлука во која се содржани:

- органот што го распишува референдумот;
- територијата или подрачјето за кое се распишува референдумот;
- називот на прописот, односно прашањето или прашањата за кои граѓаните одлучуваат на референдумот;
- образложение на прописот односно прашањето или прашањата за кои се распишува референдумот;
- референдумско прашање или прашања, односно еден или повеќе предлози на прописи за кои граѓаните одлучуваат;
- денот на одржување на референдумот и
- видот на референдумот.

Во членот 15 од Законот е предвидено:

- (1) На референдум се гласа со гласачко ливче.

(2) Гласачкото ливче го содржи прашањето што се става на референдум, упатство за начинот на гласањето и серискиот број на гласачкото ливче во делот кој останува на кочанот на блокот.

(3) Ако се гласа за повеќе прашања, за секое прашање се гласа на посебно гласачко ливче.

(4) Прашањето на гласачкото ливче мора да биде прецизно формулирано и недвосмислено, така што граѓанинот на референдумот да може да одговори со „ЗА“ или „ПРОТИВ“.

Согласно член 24 од истиот закон, референдумот на државно ниво може да се распише и за потреба од ратификација на меѓународни договори и за други прашања од надлежност на Собранието (претходен референдум) и за одлуки донесени од Собранието или за изјаснување на граѓаните за други прашања за кои одлучувало Собранието (дополнителен референдум).

Согласно член 27 од Законот, за претходно консултирање на граѓаните за прашања од пошироко значење за Република Македонија може да се распише референдум на државно ниво за консултирање на граѓаните (референдум за консултирање).

Во членот 29 од Законот е предвидено дека:

(1) Одлуката за менување на границата на Република Македонија и одлуката за стапување или истапување од сојуз или заедница со други држави се усвоени на референдум ако на референдумот за нив гласало мнозинството од вкупниот број граѓани запишани во Избирачкиот список.

(2) Одлуката од ставот (1) на овој член усвоена на референдум е задолжителна.

Од анализата на наведените законски одредби на кои се повикуваат подносителите на иницијативите за оспорување на Одлуката за распишување на референдум, произлегува дека тргнувајќи од уставните надлежности, законодавецот утврдил распишување на референдум за консултирање на граѓаните за прашања што се од негова надлежност, а кои за законодавецот се особено значајни, без оглед на фактот што одлуката донесена на референдум не е задолжителна. Воедно, законодавецот во наведените членови ги утврдил елементите кои треба да ги содржи одлуката за распишување на референдум односно, органот што го распишува референдумот, територијата за која што се распишува, прашањето за кое треба граѓаните да се произнесат како и денот на одржувањето.

Одлуката за распишување на референдум ја донесе Собранието, врз основа на член 73 став 1 од Уставот.

Во образложението за донесување на Одлуката се наведува следното:

Донесувањето на Одлуката за распишување на референдум на територијата на Република Македонија се предлага со цел да се овозможи граѓаните преку референдумот, како највисок облик на непосредно остварување на власта, да се изјаснат за прашање кое е од клучително значење за натамошниот развој и остварување на стратешката определба за евроатланска интеграција на државата.

Евроатланската интеграција несомнено ќе придонесе кон внатрешна и надворешна стабилност и безбедност, прифаќање и почитување на европските вредности и стандарди пред се во правец на зајакнување на

владеењето на правото, правната сигурност на граѓаните, а ќе се отворат и широки можности за економски и севкупен развој на државата. Меѓутоа, зачленувањето на Република Македонија во НАТО и отпочнување на процесот на преговори за пристапување кон ЕУ со крајна цел државата да стане полноправна членка на ЕУ, и покрај исполнувањето на предвидените критериуми најнепосредно зависи и од конечното решавање на деценискиот спор што со Република Грција го има со нашето уставно име. Токму заради надминување на ова е потпишан и Договорот со Република Грција, ратификуван од Собранието на Република Македонија на 20 јуни 2018 година и на 5 јули 2018 година.

Референдумското прашање „Дали сте за членство во ЕУ и НАТО со прифаќање на Договорот помеѓу Република Македонија и Република Грција“ дава можност на граѓаните од кои произлегува и на кои им припаѓа суверенитетот, лично и непосредно да го изразат својот став во однос на ова прашање.

Тргнувајќи од анализата на уставните и законски одредби како и содржината на Одлуката за распишување на референдум наспрема наводите изнесени во иницијативите, Судот оцени дека истите се неосновани.

Ова првенствено од причини што пропишаниот консултативен референдум како облик на остварување на власта на граѓаните не го повредува уставно утврдениот принцип граѓаните на Република Македонија власта да ја остваруваат преку демократски избрани претставници, по пат на референдум и други облици на непосредно изјаснување за прашања за кои Собранието тоа ќе го оцени како оправдано. Тоа поточно значи и треба да се толкува како можност граѓаните да бидат консултирани за одредено прашање од пошироко значење. Токму поаѓајќи од природата на ваквиот референдум – консултирање на граѓаните со цел да се осознае нивното расположение за одредено прашање, произлегува незадолжителниот карактер на одлуката, односно дека одлуката не предизвикува правна, туку само морална обврска Собранието да постапи согласно со волјата на граѓаните. Уставно право е на Собранието да одлучи дали, кога и како ќе пристапи кон уредување на прашањето за кое биле консултирани граѓаните на вакво референдум.

По однос на наводите од иницијативите дека оспорената одлука од формално правен аспект не ги содржи сите потребни елементи треба да се има предвид следното;

- Видно од одлуката истата е донесена од Собранието на Република Македонија како надлежен орган согласно член 73 став 1 од Уставот

- Референдумот е распишан за консултирање на граѓаните на целата територија на државата, со што е определен видот на референдумот и територијата за која се распишува референдумот,

- Дефинирано е единствено референдумско прашање на кое се одговара со ЗА или ПРОТИВ

- Утврден е денот на одржување на референдумот

- Определено е дека референдумот ќе го спроведе Државната изборна комисија како надлежен државен орган, на начин и постапка утврдени со Законот за референдум и други облици на непосредно изјаснување на граѓаните и

- Утврдено е дека Одлуката влегува во сила со објавување во „Службен весник на Република Македонија“.

При дефинирање на референдумското прашање не е дадено целосното име на Договорот склучен помеѓу Република Македонија и Република Грција кој гласи: **КОНЕЧНА СПОГОДБА ЗА РЕШАВАЊЕ НА РАЗЛИКИТЕ ОПИШАНИ ВО РЕЗОЛУЦИИТЕ 817 (1993) И 845 (1993) НА СОВЕТОТ ЗА БЕЗБЕДНОСТ НА ОБЕДИНЕНИТЕ НАЦИИ, ЗА ПРЕСТАНУВАЊЕ НА ВАЖНОСТА НА ПРИВРЕМЕНАТА СПОГОДБА ОД 1995 г. И ЗА ВОСПОСТАВУВАЊЕ НА СТРАТЕШКО ПАРТНЕРСТВО МЕЃУ СТРАНИТЕ.**

Дадениот скратен назив на Договорот, наместо целосното име на наведената конечната спогодба и нејзината содржина, односно образложение, како што се наведува во иницијативите, не го прави референдумското прашање нејасно и оспорената одлука спротивна на Уставот и законот, од причини што во конкретниов случај се работи за општо познати факти во врска со повеќе деценискиот спор помеѓу Република Македонија и Република Грција, и од каде воопшто не постои дилема на кој договор се однесува референдумското прашање.

Оттука, произлегува дека одлуката за распишување на референдумот е јасна, недвосмислена и законита и ги содржи сите потребни елементи од каде Судот смета дека не се основани наводите за повреда на членот 9 од Законот за референдум и други облици на непосредно изјаснување на граѓаните.

Во Република Македонија не постојат кодифицирани норми и правила по однос на формата на текстовите што се ставаат на референдум. Единствено со член 15 ставови 3 и 4 од Законот е уредено дека при гласање за повеќе прашања, за секое прашање се гласа на посебно ливче, а прашањето мора да биде прецизно формулирано и недвосмислено. Оттаму, повикувањето на подносителите на иницијативите на одредени практики и теории во овој случај е неприменливо. Инаку, видно од формулацијата на референдумското прашање Судот цени дека станува збор за содржина на едно прашање со меѓусебно поврзана, нужна целина, во одреден историско општествен контекст бидејќи помеѓу неговите делови постои внатрешна врска што овозможува целосна слобода на изразување на волјата на граѓаните како што тоа го бара принципот на единство на содржината на прашањето.

Со оглед на фактот што во Република Македонија референдумското произнесување на државно ниво не е честа појава, принципот на единство на содржината не е често применуван, но е присутен, што произлегува од Компилацијата на мислења на Венецијанската комисија за референдумите, според документот CDL-PI (2017) 001 од 10 март 2017 година.

Според тоа оспорената одлука е во согласност во однос на член 15 ставови 3 и 4 од Законот за референдум и други облици на непосредно изјаснување на граѓаните на кои се повикуваат подносителите на иницијативите.

Согласно член 8 став 1 од истиот закон, референдумот се распишува заради одлучување на граѓаните или за консултирање на граѓаните. Согласно член 20 ставо-

ви 1 и 2 од Законот, референдум на државно ниво по сопствена иницијатива или на предлог на најмалку 150.000 граѓани распишува Собранието на Република Македонија.

Од членот 1 од оспорената одлука произлегува дека се распишува референдум за консултирање на граѓаните на територијата на Република Македонија од каде јасно произлегува дека станува збор за референдум за консултирање на граѓаните на државно ниво со што се неосновани наводите дека бил нејасен видот на референдумот кој се распишува. Ова се потврдува и од содржината на членот 27 од Законот кој предвидел дека за претходно консултирање на граѓаните за прашања од пошироко значење за Република Македонија може да се распише референдум на државно ниво за консултирање на граѓаните (референдум за консултирање).

Впрочем само во случаи кога се носи одлука за менување на границите на Република Македонија, одлука за стапување или истапување од сојуз или заедница со други држави согласно член 29 од Законот и 120 од Уставот се распишува задолжителен референдум.

Волјата на граѓаните за членство во ЕУ е изразена преку поднесената Апликација на Република Македонија за членство во Европската Унија, која пак е заснована на Декларацијата за поднесување на барање за членство на Република Македонија во Европската Унија, донесена од Собранието на Република Македонија на седницата одржана на 13 февруари 2004 година („Службен весник на Република Македонија“ бр.7/2004), потпишана од претседателот на Република Македонија и претседателот на Владата на Република Македонија на 26 февруари 2004 година. Апликацијата била предмет на оценка пред Уставниот суд и Судот со Решение У.бр.213/2005 од 12.4.2006 година ја отфрлил иницијативата за оценување на уставноста бидејќи претставува документ кој ги одразува погледите и ставовите што имаат за цел да се обезбеди оптимален начин за приближување, членување и интегрирање на нашата земја во Европската Унија.

Притоа, барањето (Апликацијата) е дејствие на претседателот на Република Македонија и Владата на Република Македонија и е израз на политичка волја, во рамките на нивните уставни овластувања со што отпочнува постапката за пристапување на Република Македонија кон Европската Унија и не претставува пропис во смисла на членот 110 од Уставот на Република Македонија.

Во постапката по предметот У.бр.89/2017 Судот со решение од 7.2.2018 година не поведе постапка за оценување на уставноста на Одлуката за стапување на Република Македонија во членство во Северно-атлантската договорна организација – НАТО, бр.88-4670/1 од 23 декември 1993 година донесена од Собранието на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.78/1993). Според Судот, НАТО претставува меѓународна организација, а не сојуз или заедница на држави, како што се сака да се прикаже во иницијативата. Стапувањето во сојуз или заедница со други држави е посебен облик на меѓудржавно сојузување и организирање што предвидува импликации врз прерогативата на државите кои стануваат дел од тој со-

јуз или заедница, а посебно по однос на суверенитетот на државите, обликот на државно уредување итн. што не е случај со стапување во членство во меѓународна организација. Токму поради тоа и Уставот прави битна разлика во самата постапка за стапување во сојуз или заедница со други држави (член 120) и постапката за стапување во членство во меѓународните организации, како што се предвидува со оспорената одлука (член 121).

Северно-атлантската договорна организација – НАТО е мултилатерална меѓународна организација или политички и воен сојуз – алијанса на 29 земји – членки кои ги исполнуваат целите на северноатлантскиот договор кој во неколку наврати е дополнет со неколку протоколи, а тоа е пред се „соработка во одбранбените и безбедносните прашања за превенирање и мирно решавање на конфликти, зачувување на безбедноста на земјите членки со политички и воени средства по принципот на колективна одбрана”.

Република Македонија има статус на асоцијативна членка, со што преку парламентарната димензија придонесува за афирмирање на процесите за реализација на оваа цел, како и активна партиципација во НАТО мисиите со подготовка на годишните акциски планови за членство.

Во однос на материјално - правните недостатоци на оспорената одлука, точна е констатацијата на иницијаторите дека не постои консултативен референдум за сојузување. Но, во овој случај, консултирањето со граѓаните не значи одлучување за членство во ЕУ и НАТО во апсолута смисла на зборот, а овој суд веќе се има изјаснето со своето Решение У.бр.260/2009 дека правото на Собранието на Република Македонија да распише референдум за консултирање во никој случај не го повредува ниту правото ниту обврската, задолжителен референдум да биде распишан во случаите утврдени со Уставот, и тоа не значи одземање на одлучувачката моќ на граѓаните за прашања кои ги уредил Уставот.

Наводите од иницијативите, а кои се однесуваат на т.н Преспански договор, како билатерален меѓународен договор чија содржина не е елемент во Одлуката за распишување на референдум од каде овој договор не може да биде предмет на уставно судска анализа и оценка.

Тргувајќи од анализата на наведените уставни и законски одредби наспрема содржината на оспорената одлука, Судот оцени дека не може да се постави прашањето за нејзината согласност со одредбите од Уставот на Република Македонија и одредбите од Законот за референдум и други облици на непосредно изјаснување на граѓаните на кои се повикуваат подносителите на иницијативите.

7. Во однос на наводите од иницијативите со кои подносителите предлагаат Судот да донесе решение за запирање од извршување на поединечни акти или дејствија што се преземаат врз основа на оспорената одлука, Судот оцени дека со оглед на фактот што по однос на оспорената одлука не изрази сомнение за нејзината несогласност со Уставот на Република Македонија и Законот за референдум и други облици на непосредно изјаснување на граѓаните, не постојат услови за до-

несување решение согласно член 27 од Деловникот на Судот, за запирање на извршувањето на поединечни акти или дејствија што се преземаат врз основа на оспорената одлука.

8. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

9. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот, Никола Ивановски и судиите: Насер Ајдари, Елена Гошева, Јован Јосифовски, д-р Осман Кадриу, д-р Дарко Костадиновски, Вангелина Маркудова, Сали Мурати и Владимир Стојановски.

У.бр.88/2018,

У.бр.90/2018,

У.бр.91/2018

19 септември 2018 година

Скопје

Претседател

на Уставниот суд на Република
Македонија,

Никола Ивановски, с.р.

3620.

Врз основа на член 25 став 6 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992), по моето гласање против Решението У.бр.88/2018, У.бр.90/2018, У.бр.91/2018, донесено на 19.09.2018 година за неповедување на постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката за распишување на референдум бр.08-4666/1, донесена од Собранието на Република Македонија на 30 јули 2018 година („Службен весник на Република Македонија“ бр.140/2018), го издвојувам и писмено го образложувам следното

ИЗДВОЕНО МИСЛЕЊЕ

Со означеното решение, Уставниот суд на Република Македонија со мнозинство гласови одлучи да не поведе постапка за оспорената Одлука за распишување на референдум бр.08-4666/1 донесена од Собранието на Република Македонија на 30 јули 2018 год. („Службен весник на Република Македонија“ бр.140/2018).

Ставот на Судот изложен во решението е дека согласно Уставот, улогата и функцијата на граѓанинот е да „произведува“ конкретни политички институции и државни органи кои ќе ги почитуваат темелните вредности на уставниот поредок како нивен дом и непосредно да одлучуваат (по пат на референдум и други облици на непосредно изјаснување).

Според организацијата на државната власт и определувањето на Собранието на Република Македонија како претставнички орган на граѓаните, Уставот ја утврдува и неговата надлежност, состав и организација. Уставот утврдува дека за распишување на референдум одлучува Собранието, за одделни прашања од својата надлежност со мнозинство гласови од вкупниот број пратеници.

Со член 73 став 3, член 74 и член 120 од Уставот на Република Македонија се утврдени трите случаи на задолжителен референдум, и тоа: кога предлог за распишување ќе поднесат 150.000 избирачи, кога треба да се донесе одлука за менување на границите на Република

Македонија и кога треба да се донесе одлука за стапување или истапување од сојуз или заедница со други држави.

Според член 1 од Законот за референдум и други облици на непосредно изјаснување на граѓаните („Службен весник на Република Македонија“ бр.81/2005) со овој закон се уредуваат начинот и постапката за распишување и спроведување на референдум, покренување граѓанска иницијатива, свикување и одржување собир на граѓани, како и други прашања од значење за непосредно изјаснување на граѓаните.

Ставот на Судот е дека законодавецот утврдил распишување на референдум за консултирање на граѓаните за прашања што се од негова надлежност, а кои за законодавецот се од особено значење, без оглед на фактот што одлуката донесена на референдум не е задолжителна. Се смета дека законодавецот ги утврдил елементите кои треба да ги содржи одлуката за распишување на референдум, односно органот што го распишува референдумот, територијата за која се распишува референдумот, прашањето за кое треба граѓаните да се произнесат, како и денот на одржувањето.

Одлуката за распишување на референдум, донесена од Собранието на Република Македонија го содржи прашањето „Дали сте за членство во ЕУ и НАТО со прифаќање на Договорот помеѓу Република Македонија и Република Грција“, за кое мнозинството судии сметаат дека дава можност на граѓаните од кои произлегува и на кои им припаѓа суверенитетот, лично и непосредно да го изразат својот став во однос на прашањето.

Со распишувањето на референдумот како консултативен, Судот смета дека претставува можност граѓаните да бидат консултирани за одредено прашање од пошироко значење и според мнозинството со референдумот ќе се осознае расположението на граѓаните за поставеното прашање, а одлуката од референдумот не предизвикува правна туку само морална обврска Собранието да постапи согласно со волјата на граѓаните.

Што се однесува до нецелосниот назив на договорот, Судот смета дека не го прави референдумското прашање нејасно и оспорената одлука спротивна на Уставот и законот бидејќи се работело за општо познати факти во врска со повеќеденесниот спор помеѓу Република Македонија и Република Грција и не постоело дилема за кој договор станува збор, па според тоа одлуката била јасна, недвосмислена и законита и ги содржела сите потребни елементи.

Исто така, се смета дека е јасен видот на распишаниот референдум кој е за консултирање на граѓаните и се повикува на член 27 од Законот за референдум и други облици на непосредно изјаснување на граѓаните кој предвидел дека за претходно консултирање на граѓаните за прашања од пошироко значење за Република Македонија може да се распише референдум на државно ниво за консултирање на граѓаните (референдум за консултирање).

Спротивно на наведените аргументи, сметам дека Одлуката за распишување на референдум е спротивна на членовите: 1, 2, 8 став 1 алинеи 1, 3, 5 и 11, член 50 став 3, член 51, член 54 став 1, член 73, член 74 став 2,

член 118, член 119 став 1, член 120 и 121 од Уставот на Република Македонија и спротивна на член 2, 9, член 15 ставови 3 и 4, член 21, 24, 27 и 29 од Законот за референдум и други облици на непосредно изјаснување на граѓаните.

Во Одлуката за распишување на референдум стои дека граѓаните ќе се изјаснуваат за прашањето „Дали сте за членство во ЕУ и НАТО со прифаќање на Договорот помеѓу Република Македонија и Република Грција“.

Оспорената одлука на Собранието не ги содржи сите елементи предвидени во член 9 од Законот за референдум и други облици на непосредно изјаснување на граѓаните („Службен весник на Република Македонија“ бр.81/2005). Со овој член се предвидува дека референдум се распишува со одлука во која се содржани: органот што го распишува референдумот; територијата или подрачјето за кое се распишува референдумот; називот на прописот, односно прашањето или прашањата за кои граѓаните одлучуваат на референдумот; образложение на прописот, односно прашањето или прашањата за кои се распишува референдумот; референдумско прашање или прашања, односно еден или повеќе предлози на прописи за кои граѓаните одлучуваат; денот на одржување на референдумот; и видот на референдумот.

Од наведените 7 елементи, оспорената одлука не содржи 4 елементи, и тоа под бр.3, 4, 5 и 7 односно не го содржи називот на прописот, односно прашањето или прашањата за кои граѓаните одлучуваат на референдумот; недостасува образложение на прописот, односно прашањето или прашањата за кои се распишува референдумот; референдумско прашање или прашања, односно еден или повеќе предлози на прописи за кои граѓаните одлучуваат; и видот на референдумот.

Во Одлуката за распишување на референдум не е наведен целосниот назив на договорот помеѓу Република Македонија и Република Грција, туку стои само „Договорот помеѓу Република Македонија и Република Грција“. Целосниот назив на договорот гласи „Конечна спогодба за решавање на разликите опишани во Резолуциите 817 (1993) и 845 (1993) на Советот за безбедност на Обединети нации, за престанување на важноста на Привремената спогодба од 1995 година и за воспоставување на стратешко партнерство меѓу страните“.

Исто така, Одлуката не содржи образложение на прописот односно референдумското прашање кое морало да биде образложено како би можеле граѓаните да се запознаат со правниот ефект на донесената одлука односно во ниту еден дел од Одлуката не е наведено дека со договорот, Република Македонија ќе го смени името во Република Северна Македонија.

По однос на третата точка односно референдумското прашање, доносителот на Одлуката споил три прашања во едно на кое е невозможно доследно да се одговара само со ЗА и ПРОТИВ.

Законот за референдум и други облици на непосредно изјаснување на граѓаните во член 15 став 3 предвидува дека ако се гласа за повеќе прашања, за секое прашање се гласа на посебно гласачко ливче. Во случајот не е така, бидејќи во побиваната Одлука е предвидено да има само едно гласачко ливче на денот на референдумот.

По однос на елементот – видот на референдум, во Одлуката е наведено дека се распишува референдум за консултирање на граѓаните и дека истиот ќе се спроведе на целата територија на Република Македонија.

Значи, нејасен е видот на референдумот кој е распишан. Во случајот особено е проблематично тоа што воопшто не се знае дали се распишува претходен или дополнителен референдум и не се знае дали референдумот е обигаторен или факултативен.

Во овој случај треба да се има предвид фактот дека правниот ефект од така донесената Одлука е сосема различен, а неговите правни последици се дијаметрално спротивни и крајно противречни. Ваквата непотполност на побиваната Одлука внесува голема доза на конфузност и правна несигурност при толкувањето на резултатите од референдумот.

Овде се поставува прашањето: што доколку не се постигне потребниот цензус односно нема доволно излезеност на гласачите? Дали Преспанскиот договор нема да постои или пак останува во сила и кое мнозинство гласови ќе биде релевантно за да има правно валидна одлука? Дали релативно од 450.000 избирачи како што е случајот со факултативниот референдум или пак апсолутното од околу 900.000 избирачи, како што е случајот со обигаторниот референдум од член 120 од Уставот на Република Македонија?

Со сето ова се повредува начелото на правна сигурност на граѓаните.

Сметам дека референдумското прашање е двосмислено и капциозно бидејќи не е испочитуван член 15 став 4 од Законот за референдум односно дека прашањето на гласачкото ливче мора да биде прецизно формулирано и недвосмислено, така што граѓанинот на референдумот да може да одговори со “ЗА” или “ПРОТИВ”.

Доносителот на Одлуката наместо три споени прашања во едно, требало да формулира три одделни прашања: 1. Дали сте за членство во ЕУ? 2. Дали сте за членство во НАТО? и 3. Дали сте за прифаќање на Договорот помеѓу Република Македонија и Република Грција? и да спроведе три референдума во еден ден, имајќи во предвид дека тоа право му го дава член 10 став 2 од Законот за референдум.

Исто така, сметам дека референдумското прашање е двосмислено и како такво е противправно и законски забрането. Со граматичкото толкување на член 15 став 3 од Законот за референдум и други облици на непосредно изјаснување на граѓаните произлегува дека употребената форма во еднина го обврзува носителот да постави само едно прашање, а не три прашања во едно. Значи носителот е овластен да постави повеќе прашања, но исклучиво одделно.

Од направената анализа произлегува дека прашањето е суштински погрешно, гласачот доколку е ЗА за едно од трите прашања, автоматски е приморан да биде ЗА и за останатите две прашања.

Што се однесува до Преспанскиот договор, истиот е апсолутно ништовен т.е. непостоечко правно дело бидејќи е склучен од ненадлежен орган, сè уште нема закон за негова ратификација. Доносителот во референдумското прашање договорот го навел само како „До-

говорот помеѓу Република Македонија и Република Грција“, без притоа да го наведе неговиот број и датум на донесување.

Од направената анализа произлегува дека поставеното прашање е сугестивно, нејасно, неразбирливо и конфузно. На граѓаните им се импутира дека тие го признаваат постоењето на Преспанскиот договор иако тој де јуре не постои.

Референдумското прашање е неточно бидејќи не постои Одлука за членство во ЕУ. Прашањето во врска со приемот во НАТО е ирелевантно бидејќи таква одлука Собранието има донесено во 1993 година односно пред 25 години и истата е во правна сила.

Поставеното прашање е комплексно, сложено, а не просто, јасно и еднозначно како што предвидува член 15 став 4 од Законот за референдум и други облици на непосредно изјаснување на граѓаните.

Прашањето за кое треба да се произнесат гласачите не го задоволува т.н. „троен тест на единство“ предвиден во Венецијанскиот кодекс за добри референдумски практики. Според овој тест, за исходот од прашањето да биде правно валиден, тоа мора да има: 1. Единство во формата; 2. Единство во содржината; и 3. Единство во хиерархијата. Од овие причини, исходот од прашањето не може да биде правно валиден.

Поставеното прашање во Одлуката е капциозно и сметам дека спаѓа во групата на т.н. „прашања стапица“ бидејќи невозможно е да се одговори едноставно од причина што во случајот се можни дури осум различни одговори.

1	ЕУ	За	5	ЕУ	Против
	НАТО	За		НАТО	Против
	ДОГОВОР	За		ДОГОВОР	За
2	ЕУ	За	6	ЕУ	Против
	НАТО	За		НАТО	За
	ДОГОВОР	Против		ДОГОВОР	За
3	ЕУ	За	7	ЕУ	Против
	НАТО	Против		НАТО	За
	ДОГОВОР	Против		ДОГОВОР	Против
4	ЕУ	Против	8	ЕУ	За
	НАТО	Против		НАТО	Против
	ДОГОВОР	Против		ДОГОВОР	За

Од аспект на материјално правна природа, од извршената анализа произлегува дека не постои консултативен референдум за сојузување. Таквиот не може да биде факултативен туку само задолжителен (референдум за одлучување).

Значи, од сите наводи може да се заклучи дека Собранието нема донесено формална одлука за членство во ЕУ, како што има донесено Одлука за членство во НАТО во 1993 година. Член 120 од Уставот предвидува дека само ваква одлука која е предложена барем од еден од трите овластени предлагачи, да е донесена со квалификувано 2/3 мнозинство гласови во парламентот може да биде предмет на референдумска верификација.

Таквата одлука се носи по завршувањето на предпристапните преговори, кога се упатува и официјална покана за членство, потоа се оди на референдум, а одлуката е правно обврзувачка за сите.

Со распишувањето на соодветен т.е. консултативен референдум за правно прашање за кое и Уставот и законот предвидуваат задолжителен референдум, се урива носечкиот столб на член 120 од Уставот на Република Македонија.

Од ова произлегува дека се прави обид Собранието да им ја одземе одлучувачката позиција на граѓаните, што во случај на излегување на референдум им ја гарантира Уставот, а ова е во спротивност на член 2 и член 73 став 4 од Уставот, кој референдумот не го дефинира како церемонијална форма на советување, туку „остварување на власта“.

Од член 27 од Законот за референдум можеме да заклучиме дека консултативниот референдум може да биде само претходен референдум, односно за претходно консултирање на граѓаните за прашања од пошироко значење, што во случајот не е испочитувано бидејќи договорот за кој треба да се гласа е склучен.

Овде може да се постави прашањето зошто Собранието не го искористило член 24 од Законот за референдум и други облици на непосредно изјаснување на граѓаните кој му дава можност да распише референдум „за потребите од ратификација на меѓународни договори“.

Според член 119 став 1 и 2 од Уставот, меѓународните договори во името на Република Македонија ги склучува претседателот на Република Македонија, а во определени случаеви, може да склучува и Владата на Република Македонија, но само кога тоа е определено со закон.

Спорно во случајот е дека министерот за надворешни работи на Република Македонија нема мандат односно правно овластување за склучување на ваков тип на договор. Тој само дава необврзувачко мислење за предлогот.

Од направената анализа, ценам дека оспорената одлука содржи повеќе правни недостатоци што ја прават спротивна на Уставот и законите, и тоа:

- не е даден називот на прописот, во конкретниот случај целото име на т.н. Преспански договор;
- не е образложен прописот - Договорот;
- референдумското прашање не ги задоволува критериумите на прецизно формулирање недвосмислено прашање;
- не е наведен видот на референдумот кој е распишан;
- референдумското прашање е двосмислено, капциозно, конфузно и збунувачко;
- референдумското прашање е суштински погрешно, сугестивно, нејасно, неразбирливо;
- не може во Одлуката да стои консултативен референдум за сојузување бидејќи таков не постои;
- договорот за кој се гласа не е ратификуван согласно Уставот.

Од напред наведеното сметам дека оспорената одлука содржи формално правни и материјално правни недостатоци и со неа се повредува принципот на владеење на правото како темелна вредност на уставниот по-

редок на Република Македонија утврдена во член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија и одредбите од Законот за референдум и други облици на непосредно изјаснување на граѓаните.

Судија на Уставниот суд
на Република Македонија,
Елена Гошева, с.р.

3621.

Врз основа на член 25 став 6 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992), по моето гласање против Решението У.бр.88/2018, У.бр.90/2018, У.бр.91/2018, донесено на 19.09.2018 година за неповедување на постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката за распишување на референдум бр.08-4666/1, донесена од Собранието на Република Македонија на 30 јули 2018 година и објавена во („Службен весник на Република Македонија“ бр.140/2018), го издвојувам и писмено го образложувам следното

ИЗДВОЕНО МИСЛЕЊЕ

Не се согласувам со ставот на мнозинството судии на Уставниот суд на Република Македонија кои одлучија да не се поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката за распишување на референдум донесена од Собранието на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.140/2018).

Првенствено, сметам дека Уставниот суд требаше да оцени дали формулираното референдумско прашање во оспорената одлука во вистинска смисла на зборот им овозможува на граѓаните на Република Македонија да ја остварат власта на Референдумот закажан за 30 септември 2018 година, согласно членот 2 од Уставот, според кој во Република Македонија суверенитетот произлегува од граѓаните и им припаѓа на граѓаните. Граѓаните на Република Македонија власта ја остваруваат преку демократски избрани претставници по пат на референдум и други облици на непосредно изјаснување и членот 15 од Законот за референдум и други облици на непосредно изјаснување на граѓаните.

Спротивно на ставот на Судот, сметам дека наведената Одлука за распишување на референдум не е во согласност со членот 2, член 8 став 1 алинеја 3, членовите 51, 118, 119 и 120 од Уставот на Република Македонија, како и дека не е во согласност со Законот за референдум и други облици на непосредно изјаснување на граѓаните („Службен весник на Република Македонија“ бр.81/2005) (членовите 2, 9, 15, 23, 29, 31, 32, 33, 34, 35, членовите 45 до 61 и членовите 63 и 64).

Референдумското прашање пропишано во членот 1 од Одлуката гласи:

Се распишува референдум за консултирање на граѓаните на целата територија на Република Македонија.

На референдумот граѓаните ќе се изјаснат за прашањето:

„Дали сте за членство во ЕУ и НАТО со прифаќање на Договорот помеѓу Република Македонија и Република Грција?“

„ЗА“

„ПРОТИВ“

Имено, убеден сум дека цитираното референдумско прашање е двосмислено, непрецизно, наведувачко и збунувачко. Ова поради тоа што граѓанинот кој е за членство на Република Македонија во ЕУ или НАТО, а е против Договорот помеѓу Република Македонија и Република Грција, не би можел да го оствари уставното право од членот 2 од Уставот на Република Македонија поради вака формулираното прашање кое содржи три прашања кои по својот карактер и содржина се целосно различни. Оттука, сметам дека членот 1 од оспорената одлука не е во согласност со владеењето на правото како темелна вредност на Уставниот поредок на Република Македонија кое што подразбира законите и другите прописи да содржат јасни, прецизни и недвосмислени правни норми.

Исто така, сметам дека членот 1 од оспорената одлука не е во согласност ниту со член 15 ставови 3 и 4 од Законот за референдум и други облици на непосредно изјаснување на граѓаните.

Од анализата на ставовите 3 и 4 на наведениот закон, кои се многу јасни и прецизни, произлегува дека доколку се гласа за повеќе прашања, за секое прашање се гласа на посебно гласачко ливче, односно дека прашањето на гласачкото ливче мора да биде прецизно формулирано и недвосмислено, така што граѓанинот на референдумот да може да одговори со: „ЗА“ или „ПРОТИВ“.

Во конкретниот случај тоа не е така бидејќи во членот 1 од оспорената одлука на Собранието во референдумското прашање се споени три прашања во едно. Оттука, сметам дека одредбата на членот 1 од оспорената одлука не само што е противзаконита, туку таа е спротивна на членот 51 од Уставот според кој „Во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и законите. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите“.

Прашањето за кое треба да се произнесат гласачите не го задоволува т.н. „троен тест на единство“ предвиден во Венецијанскиот кодекс за добри референдумски практики. Според овој тест, за исходот од прашањето да биде правно валиден, тоа мора да има: 1. Единство во формата; 2. Единство во содржината и 3. Единство во хиерархијата.

Исто така референдумското прашање во делот „со прифаќање на Договорот помеѓу Република Македонија и Република Грција“, сметам дека не е во согласност со владеењето на правото (член 8 став 1 алинеја 3) и начелото на Уставност и законитост (член 51) од Уставот бидејќи е непрецизен, нецелосен недостасува датумот на склучување, односно не е наведен точниот назив на конечната спогодба за решавање на разликите опишани во Резолуциите 817 и 845 од 1993 година на Советот за безбедност на Обединетите нации за престанување на важноста на привремената спогодба од 1995 година и за воспоставување на стратешко партнерство меѓу страните.

Според член 118 од Уставот „меѓународните договори што се ратификуваат во согласност со Уставот се дел од внатрешниот поредок и не можат да се менуваат со закон“. Сметам дека во конкретниот случај во оспорената Одлука за распишување на референдум, која според хиерархијата на прописи е од понизок ранг во однос на меѓународните договори, не би можело да се скратува и менува точниот назив на горенаведената Конечна спогодба, поради тоа истата не е во согласност и со член 118 од Уставот.

Според ставот 1 на членот 1 од оспорената одлука: „Референдум се распишува за консултирање на граѓаните на целата територија на Република Македонија“.

Во ставот 2 на членот 1 првото прашање (од трите споени прашања) на кое граѓаните ќе се изјаснат гласи: „Дали сте за членство во ЕУ“.

Сметам дека членот 1 од Одлуката не е во согласност со член 120 ставови 2 и 3 од Уставот според кои Одлуката за стапување во сојуз или заедница со други држави ја донесува Собранието со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници односно одлуката за стапување во сојуз или заедница со други држави е усвоена ако на референдум за неа гласало мнозинството од вкупниот број избирачи.

Исто така, сметам дека член 1 ставови 1 и 2 во делот: „Дали сте за членство во ЕУ“ не е во согласност со член 29 ставови 1 и 2 од Законот за референдум и други облици на непосредно изјаснување на граѓаните, според кој Одлуката за стапување во сојуз или заедница со други држави се усвоени на референдум ако на референдумот за нив гласало мнозинството од вкупниот број граѓани запишани во Избирачкиот список, како и дека Одлуката усвоена на референдум е задолжителна.

Тоа значи дека овој дел од референдумското прашање „Дали сте за членство во ЕУ“ во никој случај не може да има консултативен карактер, туку Одлуката е задолжителна за сите и за Собранието на Република Македонија.

Поради тоа не можам да се согласам со оценката на мнозинството судии изложена во Решението на Судот, дека од формулацијата на референдумското прашање станувало збор за содржината на едно прашање со меѓусебно поврзана нужна целина. Напротив, повеќе од очигледно е дека граѓаните треба да гласаат за три различни прашања на едно гласачко ливче, а тоа значи дека референдумското прашање содржано во оспорената одлука не е во согласност со уставните и законските одредби што го регулираат ова прашање.

Исто така не можам да се согласам со оценката на мнозинството судии дека не може да се постави прашањето за согласноста на оспорената одлука со одредбите на Уставот и Законот за референдум, а притоа во Решението по однос на материјално – правните недостатоци е наведено дека точна е констатацијата на подносителите на иницијативите дека не постои консултативен референдум за сојузување, но, во овој случај, консултирањето на граѓаните не значело одлучување за членство во ЕУ и НАТО во апсолутна смисла на зборот.

Со оглед на фактот дека составен дел на референдумското прашање е „Договорот помеѓу Република Македонија и Република Грција“, основано може да се постави прашањето дали може да биде предмет на референдумско прашање договор кој е склучен спротивно на членовите 119 и 120 од Уставот и членот 22 од Законот за склучување и ратификација и извршување на меѓународни договори.

Имено, согласно член 119 став 1 од Уставот: „Меѓународни договори во името на Република Македонија ги склучува претседателот на Република Македонија“.

Во конкретниот случај, министерот за надворешни работи не е овластен односно не е надлежен да склучува ваков вид на договор.

Исто така, сметам дека членот 4 од оспорената одлука не е во согласност со членовите 31, 32, 33, 34 и 35 од Законот за референдум и други облици на непосредно изјаснување на граѓаните. Ова, поради тоа што во членот 4 од Одлуката е пропишано дека референдумот ќе го спроведе Државната изборна комисија, меѓутоа според наведените одредби од Законот DE FACTO и DE JURE органи за спроведување на референдумот на државно ниво покрај ДИК се: општинските изборни комисии и избирачки одбори во рамките на надлежностите утврдени во Законот.

Тргувајќи од наведените правни аргументи сметам дека Уставниот суд требаше да поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на оспорената Одлука за распишување на референдум, а потоа да ја поништи оваа одлука.

Судија на Уставниот суд
на Република Македонија,
Јован Јосифовски, с.р.

КОМИСИЈА ЗА ХАРТИИ ОД ВРЕДНОСТ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

3622.

Врз основа на член 113 од Законот за хартии од вредност („Службен весник на Република Македонија“ бр.95/2005, 25/2007, 7/2008, 57/2010, 135/2011, 13/2013, 188/2013, 43/2014, 15/2015, 154/2015, 192/2015, 23/2016 и 83/2018) Комисијата за хартии од вредност на Република Македонија постапувајќи по барањето бр.УП1 08-55 од 1.10.2018 година на седницата одржана на ден 26.10.2018 година го донесе следното

РЕШЕНИЕ

ЗА ДАВАЊЕ НА ДОЗВОЛА ЗА РАБОТЕЊЕ НА БРОКЕР

1. Се дава дозвола за работење на брокер на лицето Миленко Ѓошевски од Скопје.

2. Дозволата за работење на брокер на лицето Миленко Ѓошевски се дава за период од 5 (пет) години од денот на донесување на ова решение.

3. Дозволата за работење на брокер на лицето Миленко Ѓошевски престанува да важи и пред истекот на рокот утврден во точка 2 на ова решение во случаите предвидени со Закон.

4. Ова решение ќе се објави во „Службен весник на Република Македонија“.

Број УП1 08-55
26 октомври 2018 година
Скопје

Комисија за хартии од вредност
на Република Македонија
Претседател,
м-р **Нора Алити, с.р.**

3623.

Врз основа на член 19 од Законот за инвестициски фондови („Службен весник на Република Македонија“ бр.12/2009, 67/2010, 24/2011, 188.2013, 145/2015 и 23/2016) постапувајќи по Барањето бр.УП1 08-56 од 5.10.2018 година на КД Фондови АД Скопје за давање согласност за именување на лицето Весна Каркинска за извршен член на Одборот на директори на Друштвото за управување со инвестициски фондови КД Фондови АД Скопје, Комисијата за хартии од вредност на Република Македонија на седницата одржана на ден 26.10.2018 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. Се дава согласност за именување на Весна Каркинска за извршен член на Одборот на директори односно извршен директор на Друштвото за управување со инвестициски фондови КД Фондови АД Скопје.

2. Согласноста за именување на Весна Каркинска се дава за период до 27.4.2023 година согласно Одлуката на Собрание на акционери на КД Фондови АД Скопје за избор на член на Одборот на директори на друштвото донесена на ден 25.9.2018 година и Одлуката на Одборот на директори на КД Фондови АД Скопје за избор на извршен член бр.02-116/1 донесена на ден 28.9.2018 година.

3. Ова Решение престанува да важи и пред истекот на рокот утврден во точка 2 на ова Решение со денот на разрешување на Весна Каркинска од функцијата извршен член на Одборот на директори на Друштвото за управување со инвестициски фондови КД Фондови АД Скопје, со денот на одземање на согласноста за именување на извршен член од страна на Комисијата за хартии од вредност на Република Македонија и во други случаи утврдени со закон.

4. Ова решение ќе се објави во „Службен весник на Република Македонија“.

Број УП1 08-56
26 октомври 2018 година
Скопје

Комисија за хартии од вредност
на Република Македонија
Претседател,
м-р **Нора Алити, с.р.**

3624.

Врз основа на член 5 и член 57 од Законот за преземање на акционерски друштва „Службен весник на РМ“ број 69/2013, 188/2013, 166/2014, 154/2015 и 23/2016), Комисијата за хартии од вредност на Република Македонија на својата седница одржана на ден 26.10.2018 година, го донесе следното

РЕШЕНИЕ

1. СЕ УТВРДУВА дека 4298 обични акции издадени од Бетон АД Штип што претставуваат 10,2813% од вкупниот број на обични акции со право на глас, во сопственост на лицето Златко Пирузе, не му носат право на глас и право на дивиденда, поради нивно стекнување од страна на ова лице заедно со лицата со кои дејствува заеднички спротивно на одредбите од член 9 став 1 и 2 од Законот за преземање на акционерските друштва.

2. СЕ ЗАДОЛЖУВА Централниот депозитар за хартии од вредност АД Скопје, веднаш по приемот на ова Решение, да изврши упис на ограничувањата од точка 1 на ова решение на сметката за хартии од вредност на лицето Златко Пирузе.

3. СЕ ЗАБРАНУВА на акционерското друштво Бетон АД Штип да врши исплата на дивиденда на акциите од точка 1 на ова Решение.

4. СЕ ЗАДОЛЖУВА лицето од точка 1 на ова решение да ги продаде акциите на кои им се ограничува правото на глас и дивиденда од точка 1 на ова решение во рок не подолг од 6 месеци од денот на правосилноста на истото, а доколку не ги продаде во утврдениот рок, продажбата на акциите ќе ја спроведе Комисијата.

5. Ограничувањата на акциите од точка 1 на ова решение ќе важат додека истите се во сопственост на лицето Златко Пирузе.

6. СЕ ЗАДОЛЖУВА лицето од точка 1 на ова решение на сметка на Комисијата за хартии од вредност да уплати средства во висина од 25.000 денари согласно Тарифникот за утврдување на висината на надоместоците што ги наплатува Комисијата за хартии од вредност („Службен весник на Република Македонија“ бр. 169/2010, 94/2011, 174/2011 и 112/2012, бр. 181/2014 и 167/2018) по правосилност на ова Решение.

7. Жалбата изјавена против ова решение не го одлага неговото извршување, освен во делот на продажбата на акциите од точка 4 на ова решение.

8. Ова решение ќе се објави во „Службен весник на Република Македонија“.

Број УП1 08-65
26 октомври 2018 година
Скопје

Комисија за хартии од вредност
на Република Македонија
Претседател,
м-р **Нора Алити**, с.р.

**СОВЕТ НА ЈАВНИТЕ ОБВИНИТЕЛИ НА
РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА****3625.**

Советот на Јавните обвинители на Република Македонија, согласно со чл.10 т.1 и чл.35 ст.1 т.3 од Законот за Советот на јавните обвинители на Република Македонија („Службен весник на РМ“ бр. 150/07) на одржаната педесет и втора седница одржана на 30.10.2018 година ја донесе следната

ОДЛУКА**I**

На Ангеле Илиевски роден 05.11.1951 година, со Одлука на Собранието на Република Македонија бр.08-1744/1 од 5.3.2018 избран за член на Советот на јавните обвинители на Република Македонија, му се утврдува престанок на функцијата член на Советот на јавните обвинители на Република Македонија, поради исполнување на условите за старосна пензија.

II

Функцијата член на Советот на јавните обвинители на Република Македонија, и работниот однос му престанува заклучно со 5.11.2018 година.

III

Оваа одлука влегува во сила на 5.11.2018 година, а ќе се објави во „Службен весник на Република Македонија“.

СОР бр. 6/18
30 октомври 2018 година
Скопје

Совет на јавните обвинители
на Република Македонија
Претседател,
Коле Штерјев, с.р.

ФОНД ЗА ЗДРАВСТВЕНО ОСИГУРУВАЊЕ НА МАКЕДОНИЈА

3626.

Врз основа на член 56 став 1 точка 14 од Законот за здравственото осигурување („Службен весник на Република Македонија“ број 25/2000, 34/2000, 96/2000, 50/2001, 11/2002, 31/2003, 84/2005, 37/2006, 18/2007, 36/2007, 82/2008, 98/2008, 6/2009, 67/2009, 50/2010, 156/2010, 53/2011, 26/2012, 91/2013, 187/2013, 43/2014, 44/2014, 97/2014, 112/2014, 113/2014, 188/2014, 20/2015, 61/2015, 98/2015, 129/2015, 150/2015, 154/2015, 192/2015, 217/2015, 27/2016, 37/2016, 120/2016, 142/2016 и 171/2017), и член 112 став 1 и 114 став 2 од Правилникот за содржината и начинот на остварување на правата и обврските од задолжителното здравствено осигурување („Службен весник на Република Македонија“ број 18/2015, 64/2015, 96/2015, 125/2015, 191/2015, 187/2016 и 146/2018), Управниот одбор на Фондот за здравствено осигурување на Македонија на седницата одржана на 8 октомври 2018 година, донесе

О Д Л У К А

ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ОДЛУКАТА ЗА УТВРДУВАЊЕ НА ОБРАСЦИТЕ ПРЕДВИДЕНИ ВО ПРАВИЛНИКОТ ЗА СОДРЖИНАТА И НАЧИНОТ НА ОСТВАРУВАЊЕ НА ПРАВАТА И ОБВРСКИТЕ ОД ЗАДОЛЖИТЕЛНОТО ЗДРАВСТВЕНО ОСИГУРУВАЊЕ

Член 1

Во Одлуката за утврдување на обрасците предвидени во Правилникот за содржината и начинот на остварување на правата и обврските од задолжителното здравствено осигурување („Службен весник на Република Македонија“ број 133/2011, 144/2011, 5/2012, 29/2012, 79/2012, 57/2013, 64/2013, 88/2013, 105/2013, 119/2013, 138/2013, 145/2013, 165/2013, 34/2014, 138/2014, 141/2014, 142/2014, 11/2015, 76/2015 и 96/2015), во членот 1 обрасците: Специјалистички- субспецијалистички упат - „Образец СУ“, образецот на Интер специјалистички упат - „Образец ИСУ“, образецот на Упатот за радиодијагностика 1 - „Образец РДУ -1“, образецот на Упатот за радиодијагностика 2 - „Образец РДУ -2“, образецот на Лабораториски упат -1 „Образец ЛУ-1“, образецот на Лабораториски упат -2 „Образец ЛУ-2“, образецот на Болнички упат „Образец БУ“, образец на Интероделенски уупат- “ Образец-ИОУ“, образец интерклинички упат- “образец ИКУ“, образец Отпусно писмо- “Образец- ОП“ и образецот на Упатот за сервисни услуги – за хоспитализирани пациенти „Образец УСУ“, престануваат да важат.

Се утврдуваат нови обрасци кои се составен дел на оваа одлука: Упат за специјалистички/супспецијалистички/интерспецијалистички преглед - „ФЗОМ-Образец СУ“; Извештај специјалистички/супспецијалистички/интерспецијалистички преглед – „ФЗОМ –Образец СИ“; Упат за сервисни услуги – „ФЗОМ – Образец УСУ“; Упат за интерни испитувања – „ФЗОМ – Образец УИИ“; Упат за радиодијагностика - „ФЗОМ – Образец РДУ“; Извештај – радиодијагностички наод - „ФЗОМ – Образец ИРДУ“; Болнички упат - „ФЗОМ – Образец БУ“; Отпусно писмо - „ФЗОМ – Образец ОП“; Упат за трансфер на хоспитализиран пациент - „ФЗОМ – Образец ТХ“; Лабораториски упат 1-а - „ФЗОМ – Образец ЛУ1-а“; Лабораториски упат 1-б - „ФЗОМ – Образец ЛУ1-б“; Лабораториски упат 1-в - „ФЗОМ – Образец ЛУ1-в“; Лабораториски упат 2 - „ФЗОМ – Образец ЛУ2“; Извештај – Лабораториски наод - „ФЗОМ – Образец ИЛУ“; Барање за обдукција - „ФЗОМ – Образец БО“; Наод за обдукција - „ФЗОМ – Образец НО“; Извештај домашно лекување - „ФЗОМ – Образец ИДЛ“; Извештај – рурален доктор - „ФЗОМ – Образец ИРЛЗД“; Извештај дежурна служба - „ФЗОМ – Образец ДС“; Извештај итна медицинска помош - „ФЗОМ – Образец ИИМП“; Конзилијарно мислење за упатување за здравствени услуги - пет -кт скен – „ФЗОМ Образец-КМПЕТ“.

Член 2

Оваа одлука влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“, а ќе се применува по создавање на технички услови за нивно применување, но не повеќе од 6 месеци сметано од денот на стапување во сила на Правилникот за содржината и начинот на остварување на правата и обврските од задолжителното здравствено осигурување („Службен весник на Република Македонија“ број 146/2018).

Бр. 02-14426/1

9 октомври 2018 година

Скопје

Претседател

на Управен одбор,

Верица Проковиќ, с.р.

ФЗОМ – Образец СУ

УПАТ БР.	Р	И	Б	ТЕРМИН: (датум и час)
----------	---	---	---	--------------------------

УПАТУВА:

ДО:

Здравствена установа	Здравствена установа
Место, Општина	Место, Општина
Специјалност	Специјалност
	Лекар/апарат/амбуланта
	Факсимил

ПОДАТОЦИ ЗА ПАЦИЕНТОТ

Име и Презиме	ЕЗБО/ ЕМБГ
Телефон	Е - пошта
Новороденче	
Датум на раѓање	Регистарски број
Странски осигуреник	
Град и држава на осигурување	ЕНИС / Бр. на осиг. / Бр. на пасош

УПАТ ЗА

СПЕЦИЈАЛИСТИЧКИ/ СУСПЕЦИЈАЛИСТИЧКИ/ ИНТЕРСПЕЦИЈАЛИСТИЧКИ ПРЕГЛЕД	1	Специјалист / супспецијалист		
	2	Дијагностичка лабораторија		
	3	Дијагностичка процедура		
Дијагноза по МКБ 10	Шифра по МКБ 10	Опис на МКБ 10		
Молам, се бара:	Опис			

Датум на издавање
на упатот: _____Име и презиме на лекар
Факсимил _____

М.П.

Доаѓање на преглед:

- 1) За преглед во одреден термин: Потребно е да се пријавите на шалтер 15-30 минути пред терминот за преглед
- 2) Упатот со ознака И (итен случај) важи 24 часа од моментот на издавање
- 3) Пациентот со упат со ознака Б (без термин) може да биде прегледан во наредните 7 дена од денот на издавање на истиот, и тоа по завршувањето на прегледите со термин

Откажување на преглед:

Откажувањето на прегледот треба да биде најмалку 24 часа пред терминот за преглед. Прегледот може да се откаже на следниот начин:

- 1) Со испраќање на смс порака на бројот 144194. Содржина на пораката е бројот на електронскиот упат
- 2) На телефонскиот број (02) 15 444 (секој работен ден од 09.00 до 16.00 часот)

ФЗОМ – Образец СИ

УПАТ БР.	
Здравствена установа	
Место, Општина	
Специјалност	

ПОДАТОЦИ ЗА ПАЦИЕНТОТ			
Име и Презиме		ЕЗБО/ ЕМБГ	
Новороденче			
Датум на раѓање		Регистарски број	
Странски осигуреник			
Датум на раѓање		ЕНИС / Бр. на осиг.	
Држава на осиг.		/ Бр. на пасош	

ИЗВЕШТАЈ				
СПЕЦИЈАЛИСТИЧКИ/ СУСПЕЦИЈАЛИСТИЧКИ/ ИНТЕРСПЕЦИЈАЛИСТИЧКИ ПРЕГЛЕД	1	Специјалист / супспецијалист		
	1A	Избран лекар гинеколог		
	2	Дијагностичка лабораторија		
	3	Дијагностичка процедура		
Дијагноза по МКБ 10	Шифра по МКБ 10	Опис на МКБ 10		
Анамнеза и наод:	Опис			
Аплицирана терапија	Генерика	Форма и јачина, сигнатура, времетраење		Поз. листа (Д/Н)
Упатство за понатамошно лекување	Опис			
Препорачана терапија:	Генерика	Форма и јачина, сигнатура, времетраење		Поз. листа (Д/Н)
	Шема:			
Препораки:	Боледување	Контролен преглед	Ортопедско помагало	Конзилиум
	Денови, месеци	Денови, месеци	Шифра	Лек, болед., орт. пом., ре хаб., лекув во странство

Датум на извештај:

Лекар

Име и презиме

Факсимил

М.П.

Напомена: Осигуреното лице е должно во рок од 3 дена по извршениот специјалистичко – консултативен преглед во здравствената установа од секундарно или терциерно ниво да го посети избраниот лекар со медицинската документација, со цел остварување на правата од задолжителното здравствено осигурување

ФЗОМ – Образец БУ

УПАТ БР.		Р	И	Д
----------	--	---	---	---

УПАТУВА:

ДО:

Здравствена установа	Здравствена установа
Место, Општина	Место, Општина
Специјалност	Болнички оддел

ПОДАТОЦИ ЗА ПАЦИЕНТОТ

Име и Презиме	ЕЗБО/ ЕМБГ
Телефон	Е - пошта
Адреса на живеење	
Новороденче	
Датум на раѓање	Регистарски број
Странски осигуреник	
Датум на раѓање	ЕНИС / Бр. на осиг.
Држава на осиг.	/ Бр. на пасош
Основ на осиг.	Ослободен од парт.

БОЛНИЧКИ УПАТ

Дијагноза по МКБ 10	Шифра по МКБ 10	Опис на МКБ 10
Наоди за извршени прегледи, дијагностички и терапевтски постапки:	Опис	
Хируршка интервенција:	Избор од листа Лекар Термин: ќе бидете известени по телефон	
Придружник	ДА (доколку е потребен) / НЕ (доколку не е потребен)	

Датум на издавање
на упатот: _____Лекар кој го издава
упатот: _____Име и презиме
Факсимил _____

М.П.

ФЗОМ – Образец ТХ

УПАТ БР.

УПАТУВА:

ДО:

Здравствена установа

Здравствена установа

Место, Општина

Место, Општина

Болнички оддел

Болнички оддел

ПОДАТОЦИ ЗА ПАЦИЕНТОТ

Име и Презиме		ЕЗБО/ ЕМБГ	
Адреса и место на живеење			
Телефон		Е - пошта	
Новороденче			
Датум на раѓање		Регистарски број	
Странски осигуреник			
Датум на раѓање		ЕНИС / Бр. на осиг.	
Држава на осиг.		/ Бр. на пасош	
Основ на осиг.		Ослободен од парт.	

**УПАТ ЗА
ТРАНСФЕР НА ХОСПИТАЛИЗИРАН ПАЦИЕНТ**

Дијагноза по МКБ 10	Шифра по МКБ 10	Опис на МКБ 10
Наоди за извршени прегледи, дијагностички и терапевтски постапки:	Опис	
Придружник	ДА (доколку е потребен) / НЕ (доколку не е потребен)	

Датум на издавање на упатот: _____

Лекар кој го издава упатот: _____

Име и презиме
Факсимил
_____

М.П.

ФЗОМ – Образец ЛУ2

УПАТ БР.	
----------	--

УПАТУВА:

ДО:

Здравствена установа
Место, Општина
Специјалност

Здравствена установа
Место, Општина
Специјалност

ПОДАТОЦИ ЗА ПАЦИЕНТОТ

Име и Презиме		ЕЗБО/ ЕМБГ	
Телефон		Е - пошта	
Новороденче			
Датум на раѓање		Регистарски број	
Странски осигуреник			
Датум на раѓање		ЕНІС / Бр. на осиг.	
Држава на осиг.		/ Бр. на пасош	
Основ на осиг.		Ослободен од парт.	

ЛАБОРАТОРИСКИ УПАТ 2

Дијагноза по МКБ 10	Шифра по МКБ 10	Опис на МКБ 10
		Вид на здравствена услуга -лабораториска анализа
Услуги		

Датум на издавање
на упатот: _____

Лекар (Спец./Супспец.)
кој го издава упатот: _____

Име и презиме
Факсимил _____

М.П.

ФЗОМ – Образец ОП

УПАТ БР.	
-----------------	--

Здравствена установа

Место, Општина

Болнички оддел

ПОДАТОЦИ ЗА ПАЦИЕНТОТ

Име и Презиме		ЕЗБО/ ЕМБГ	
Новороденче			
Датум на раѓање		Регистарски број	
Странски осигуреник			
Датум на раѓање		ЕНИС / Бр. на осиг.	
Држава на осиг.		/ Бр. на пасош	

ОТПУСНО ПИСМО

Датум и време на прием	Датум Време	Датум и време на испис	Датум Време	Историја број Број	
Дијагноза по МКБ 10	Шифра по МКБ 10	Опис на МКБ 10			
Придружни дијагнози	Шифра по МКБ 10	Шифра по МКБ 10	Шифра по МКБ 10	Шифра по МКБ 10	
Кратка анамнеза, наод и мислење:	Опис/ Види прилог				
Примена терапија	Генерика	Форма и јачина, сигнатура, времетраење		Поз. листа (Д/Н)	
Препорачана терапија:	Генерика	Форма и јачина, сигнатура, времетраење		Поз. листа (Д/Н)	
	Шема:				
Препораки	Боледување	Контролен преглед	Продолжување на хоспит./Трансфер	Ортопедско помагало	Конзилиум
	Денови, месеци	Денови, месеци	Да/Не	шифра	Лек, болед., орт.пом., рехаб., лекување во странство
Препораки за пациентот	Опис				
Хистопатолошки наод					

Датум на издавање на упатот:

Лекар

Раководител:

Име и презиме

Факсимил

Име и презиме

М.П.

Напомена: Осигуреното лице е должно во рок од 5 дена по отпустот о болничко лекување да го посети избраниот лекар со медицинската документација, со цел остварување на правата од задолжителното здравствено осигурување (издавање боледување, лекови на рецепт и др.)

ФЗОМ – Образец ЛУ1-а

УПАТ БР.	
УПАТУВА:	ДО:
Здравствена установа	Здравствена установа
Место, Општина	Место, Општина
Избран лекар	Специјалност

ПОДАТОЦИ ЗА ПАЦИЕНТОТ			
Име и Презиме		ЕЗБО/ ЕМБГ	
Телефон		Е - пошта	
Новороденче			
Датум на раѓање		Регистарски број	
Странски осигуреник			
Датум на раѓање		ЕНИС / Бр. на осиг. /	
Држава на осиг.		Бр. на пасош	
Основ на осиг.		Ослободен од парт.	

ЛАБОРАТОРИСКИ УПАТ 1-а					
Дијагноза		Шифра по МКБ 10		Опис	
Избор	Р.бр	Шифра на пакет	Шифра на услугата од статусот	Дел	Опис на статусот / лабораториската услуга
	1	2	3	4	5
	1	БА2			ХЕМАТОЛОШКИ СТАТУС
			БА2/1		Седиментација на еритроцити
			БА2/2		Крвна слика со диференцијална крвна слика
				1	Хемоглобин
				2	Еритроцити
				3	Леукоцити
				4	Тромбоцити
				5	Хематокрит
				6	Диференцијална крвна слика
				7	Неутрофили
				8	Линфоцити
				9	Еозинофили
				10	Моноцити
	2	БА13			УРИНАРЕН СТАТУС со седимент
				1	рН
				2	Специфична тежина
				3	Белковини
				4	Глукоза во урина
				5	Кетони
				6	Седимент на урина
				7	Уробилиноген
	3	БА4			ГЛУЦИДЕН СТАТУС
			БА4/1	1	Глукоза во серум (Гликемија)
	4	БА10			ЛИПИДЕН СТАТУС
			БА10/3	1	Вкупен холестерол
			БА10/2	2	Триглицериди
	5	БА5			ДЕГРАДАЦИОНИ ПРОДУКТИ
			БА5/1	1	Уреа во серум
			БА5/3	2	Креатинин во серум
	6	БА7			ЕНЗИМСКИ СТАТУС
			БА7/8	1	AST - Аспартат аминотрансфераза
			БА7/9	2	ALT Аланин аминотрансфераза
	7	БА8			ЕЛЕКТРОЛИТЕН СТАТУС - во серум
			БА8/8	1	Железо (Fe)
	8	БА16			IV. Тест за бременост
			БА16/3	1	Тест за бременост б-НСГ во серум

Датум на издавање на упатот: _____

Лекар кој го издава упатот: _____

Име и презиме

Факсимил

М.П.

Напомена: Осигуреното лице е должно во рок од 3 дена по подигнатите резултати да го посети избраниот лекар со медицинската документација, со цел остварување на правата од задолжителното здравствено осигурување.

ФЗОМ – Образец ЛУ1-6

УПАТ БР.	
УПАТУВА:	ДО:
Здравствена установа	Здравствена установа
Место, Општина	Место, Општина
Избран лекар	Специјалност

ПОДАТОЦИ ЗА ПАЦИЕНТОТ			
Име и Презиме		ЕЗБО/ ЕМБГ	
Телефон		Е - пошта	
Новороденче			
Датум на раѓање		Регистарски број	
Странски осигуреник			
Датум на раѓање		ЕНИС / Бр. на осиг. /	
Држава на осиг.		Бр. на пасош	
Основ на осиг.		Ослободен од парт.	

ЛАБОРАТОРИСКИ УПАТ 1-6					
Дијагноза		Шифра по МКБ 10		Опис	
Избор	Р.бр	Шифра на пакет	Шифра на услугата од статусот	Дел	Опис на статусот / лабораториската услуга
	1	2	3	4	5
	1	БА4			ГЛУЦИДЕН СТАТУС
			БА4/2	1.	Глукоза толеранс тест (OGTT)
			БА4/3	2.	Гликозилиран хемоглобин (HbA1C)
	2	БА11			ХОРМОНСКИ СТАТУС
			БА11/16	1.	Тиреостимулирачки хормон (TSH)
	3	БА16			СЕРУМСКИ ТУМОРСКИ МАРКЕРИ
			БА16/11	1.	PSA

Датум на издавање на упатот:

Лекар кој го издава упатот:

Име и Презиме

Факсимил

М.П.

Напомена: Осигуреното лице е должно во рок од 3 дена по подигнатите резултати да го посети избраниот лекар со медицинската документација, со цел остварување на правата од задолжителното здравствено осигурување.

-За испитување на гликозилиран хемоглобин (HbA 1 C) со шифра на услугата БА 4/3 се упатуваат само пациенти со воспоставена дијагноза dijabetus mellitus,

-За испитување на тиреостимулативен хормон (TSH) со шифра на услугата БА 11/16 се упатуваат пациенти со воспоставена дијагноза на хипотиреоза

Упатот ЛУ1-6 го издава избран лекар од дејноста општа медицина и содржи биохемиски лабораториски услуги за ТСХ (тиреостимулирачки хормон), ОГТТ (орален гликоза толеранс тест), HbA1C(гликозилиран хемоглобин) и PSA(тумор маркер за простата).

Овие биохемиски лабораториски испитувања може да ги врши само биохемиска лабораторија каде носител на дејност е лекар специјалист по медицинска биохемија, односно/или фармацевт – специјалист по медицинска биохемија.

ФЗОМ – Образец ЛУ1-в

УПАТ БР.	
----------	--

УПАТУВА:

Здравствена установа
Место, Општина
Специјалност

ДО:

Здравствена установа
Место, Општина
Специјалност

ПОДАТОЦИ ЗА ПАЦИЕНТОТ

Име и Презиме		ЕЗБО/ ЕМБГ	
Телефон		Е - пошта	
Новороденче			
Датум на раѓање		Регистарски број	
Странски осигуреник			
Датум на раѓање		ЕНС / Бр. на осиг.	
Држава на осиг.		/ Бр. на пасош	
Основ на осиг.		Ослободен од парт.	

ЛАБОРАТОРИСКИ УПАТ 1-в

Дијагноза по МКБ 10	Шифра по МКБ 10	Опис на МКБ 10
Услуги		Вид на здравствена услуга -лабораториска анализа за хормонски статус и тумор маркери

Датум на издавање на упатот: _____

Лекар кој го издава
упатот: _____Име и презиме
Факсимил _____**М.П.****Напомена:**

Осигуреното лице е должно во рок од 3 дена по подигнатите резултати да го посети избраниот лекар со медицинската документација, со цел остварување на правата од задолжителното здравствено осигурување.

Упатот ЛУ1-в го издава избран гинеколог и содржи биохемиски лабораториски услуги за утврдување на хормонски статус и тумор маркери.

Овие биохемиски лабораториски испитувања може да ги врши само биохемиска лабораторија каде носител на дејност е лекар специјалист по медицинска биохемија, односно/или фармацевт – специјалист по медицинска биохемија

ФЗОМ – Образец ИЛУ

УПАТ БР.	
-----------------	--

Здравствена установа	Датум на прием на материјалот
Место, Општина	
Специјалност	

ПОДАТОЦИ ЗА ПАЦИЕНТОТ			
Име и Презиме		ЕЗБО/ ЕМБГ	
Новороденче			
Датум на раѓање		Регистарски број	
Странски осигуреник			
Датум на раѓање		ЕНИС / Бр. на осиг.	
Држава на осиг.		/ Бр. на пасош	

ИЗВЕШТАЈ – ЛАБОРАТОРИСКИ НАОД

Лабораториски наод	Опис / Прилог Принт листа
--------------------	---------------------------

Датум на извештај _____

Лекар/Фармацевт/здравствен соработник _____

Име и презиме _____
Факсимил _____

М.П.

ФЗОМ – Образец РДУ

УПАТ БР.		Р	И	Б
----------	--	---	---	---

ТЕРМИН: (датум и час)	
--------------------------	--

УПАТУВА:

Здравствена установа
Место, Општина
Специјалност

ДО:

Здравствена установа
Место, Општина
Специјалност
Категорија
Апарат

ПОДАТОЦИ ЗА ПАЦИЕНТОТ

Име и Презиме	ЕЗБО/ ЕМБГ
Телефон	Е - пошта
Адреса и место на живеење	
Новороденче	
Датум на раѓање	Регистарски број
Странски осигуреник	
Датум на раѓање	ЕНИС / Бр. на осиг.
Држава на осиг.	/ Бр. на пасош
Основ на осиг.	Ослободен од парт.

УПАТ ЗА

РАДИОДИЈАГНОСТИКА	1	Радиодиагностика – 1 “(избран лекар)”
	2	Радиодиагностика – 2 “(специјалист/супспецијалист)”
Дијагноза по МКБ 10	Шифра по МКБ 10	Опис на МКБ 10
Молам, се бара:	Опис какво снимање се бара и на кој дел од телото	
Услуга:	Се избира од листа на услуги	
Претходни наоди за извршени прегледи, дијагностики и терапевтски постапки	Шифра по МКБ 10	
	Опис	

Датум на издавање
на упатот:

Лекар кој го издава
упатот:

Име и презиме
Факсимил

М.П.

Доаѓање на преглед:

- 1) За преглед во одреден термин: Потребно е да се пријавите на шалтер 15-30 минути пред терминот за преглед
- 2) Упатот со ознака И (итен случај) важи 24 часа од моментот на издавање
- 3) Пациентот со упат со ознака Б (без термин) може да биде прегледан во наредните 7 дена од денот на издавање на истиот, и тоа по завршувањето на прегледите со термин

Откажување на преглед:

Откажувањето на прегледот треба да биде најмалку 24 часа пред терминот за преглед. Прегледот може да се откаже на следниот начин:

- 1) Со испраќање на смс порака на бројот 144194. Содржина на пораката е бројот на електронскиот упат
- 2) На телефонскиот број (02) 15 444 (секој работен ден од 09.00 до 16.00 часот)

ФЗОМ – Образец ИРДУ

УПАТ БР.	
-----------------	--

Здравствена установа

Место, Општина

Специјалност

Датум на извршена дијагностика	Датум
--------------------------------	-------

ПОДАТОЦИ ЗА ПАЦИЕНТОТ

Име и Презиме		ЕЗБО/ ЕМБГ	
Новороденче			
Датум на раѓање		Регистарски број	
Странски осигуреник			
Датум на раѓање		ЕНИС / Бр. на осиг.	
Држава на осиг.		/ Бр. на пасош	

ИЗВЕШТАЈ -РАДИДИЈАГНОСТИЧКИ НАОД

Дијагноза по МКБ 10	Шифра по МКБ 10	Опис на МКБ 10
Радиодијагностички наод		Опис/Прилог Принт лита

Датум на извештај:

Лекар:

Име и презиме

Факсимил

М.П.

Напомена: за УПАТ за радиодијагностика – 1, Осигуреното лице е должно во рок од 3 дена по по подигнатите резултати да го посети избраниот лекар со медицинската документација, со цел остварување на правата од задолжителното здравствено осигурување

ФЗОМ – Образец УИИ

УПАТ БР.		Р	Б
----------	--	---	---

ТЕРМИН: (датум и час)	
--------------------------	--

УПАТУВА:

Здравствена установа
Место, Општина
Болнички оддел

ДО:

Лекар/Апарат/Лабораторија/Болнички оддел
Датум на прием

ПОДАТОЦИ ЗА ПАЦИЕНТОТ

Име и Презиме	ЕЗБО/ ЕМБГ
Телефон	Е - пошта
Адреса и место на живеење	
Новороденче	
Датум на раѓање	Регистарски број
Странски осигуреник	
Датум на раѓање	ЕНИС / Бр. на осиг.
Држава на осиг.	/ Бр. на пасош
Основ на осиг.	Ослободен од парт.

УПАТ ЗА

ИНТЕРНИ ИСПИТУВАЊА	1	Специјалист / супспецијалист
	2	Дијагностичка лабораторија
	3	Дијагностичка процедура
	4	Лабораториски упат
	5	Радиодијагностика
	6	Интер – одделенски трансфер

Дијагноза по МКБ 10	Шифра по МКБ 10	Опис на МКБ 10
Молам, се бара:	Опис (за лабораторија или радиодијагностика се избираат услуги)	

Датум на издавање
на упатот:

Лекар кој го издава упатот

Име и презиме

Факсимил

М.П.

НАПОМЕНА: Упатот важи до исписот на пациентот

ФЗОМ – Образец УСУ

УПАТ БР.		Р	Б	ТЕРМИН: (датум и час)	
-----------------	--	---	---	---------------------------------	--

УПАТУВА:**ДО:**

Здравствена установа	Здравствена установа
Место, Општина	Место, Општина
Болнички оддел	Специјалност
Датум на прием	Лекар/Апарат/Лабораторија
	Факсимил

ПОДАТОЦИ ЗА ПАЦИЕНТОТ

Име и Презиме		ЕЗБО/ ЕМБГ	
Телефон		Е - пошта	
Адреса и место на живеење			
Новороденче			
Датум на раѓање		Регистарски број	
Странски осигуреник			
Датум на раѓање		ЕНИС / Бр. на осиг.	
Држава на осиг.		/ Бр. на пасош	
Основ на осиг.		Ослободен од парт.	

УПАТ ЗА

СЕРВИСНИ УСЛУГИ	1	Специјалист / супспецијалист
	2	Дијагностичка лабораторија
	3	Дијагностичка процедура
	4	Лабораториски упат
	5	Радиодиагностика

Дијагноза по МКБ 10	Шифра по МКБ 10	Опис на МКБ 10
Молам, се бара:	Опис (за лабораторија или радиодиагностика се избираат услуги)	

Датум на издавање
на упатот:

Лекар кој го издава упатот

Име и презиме

Факсимил

М.П.**НАПОМЕНА:** Упатот важи се додека пациентот е на болничко лекување

ФЗОМ – Образец БО

БАРАЊЕ БР.	
-------------------	--

УПАТУВА:**ДО:**

Здравствена установа
Место, Општина

Здравствена установа
Место, Општина

ПОДАТОЦИ ЗА ПОЧИНАТОТО ЛИЦЕ

Име и Презиме		ЕЗБО/ ЕМБГ	
Адреса на живеење			
Новороденче			
Датум на раѓање		Регистарски број	
Странски осигуреник			
Датум на раѓање		ЕНІС / Бр. на осиг.	
Држава на осиг.		/ Бр. на пасош	
Основ на осиг.		Ослободен од парт.	

БАРАЊЕ ЗА ОБДУКЦИЈА

Датум и време на смрт	Датум	Време
Клиничка дијагноза	Шифра по МКБ 10	Опис на дијагноза
Епикриза:	(Да се внесат само позитивните клинички и лабораториски наоди од анамнеза, лабораториски и други испитувања)	

Датум на издавање
на барањето:Лекар кој го издава
барањето:Име и презиме
Факсимил

М.П.

ФЗОМ – Образец ДС

БРОЈ	
-------------	--

Здравствена установа

Место, Општина

Факсимил – Дежурна служба

ПОДАТОЦИ ЗА ПАЦИЕНТОТ

Име и Презиме		ЕЗБО/ ЕМБГ	
Новороденче			
Датум на раѓање		Регистарски број	
Странски осигуреник			
Датум на раѓање		ЕНИС / Бр. на осиг.	
Држава на осиг.		/ Бр. на пасош	

ИЗВЕШТАЈ ДЕЖУРНА СЛУЖБА

Дијагноза по МКБ 10	Шифра по МКБ 10	Опис на МКБ 10			
Анамнеза и наод:	Опис				
Аплицирана терапија	Генерика	Форма и јачина, сигнатура, времетраење			Поз. листа (Д/Н)
Издадени рецепти	Бр. на рецепт	Бр. на рецепт	Бр. на рецепт	Бр. на рецепт	Бр. на рецепт
Упатство за понатамошно лекување	Опис				
Препорачана терапија:	Генерика	Форма и јачина, сигнатура, времетраење			Поз. листа (Д/Н)
	Шема:				

Датум на извештај: _____

Лекар

Име и презиме

Факсимил

М.П.

Напомена:

Извештајот го пополнува лекарот од дежурна служба

- Извештајот од Дежурна служба осигуреното лице го предава во здравствената установа на лекарот кој прв ќе го прегледа осигуреното лице

ФЗОМ – Образец ИИМП

БРОЈ	
-------------	--

Здравствена установа

Место, Општина

ПОДАТОЦИ ЗА ПАЦИЕНТОТ

Име и Презиме		ЕЗБО/ ЕМБГ	
Адреса на живеење			
Новороденче			
Датум на раѓање		Регистарски број	
Странски осигуреник			
Датум на раѓање		ЕНИС / Бр. на осиг.	
Држава на осиг.		/ Бр. на пасош	

ИЗВЕШТАЈ ИТНА МЕДИЦИНСКА ПОМОШ

Датум и час на интервенција/ Место на пронаоѓање	Датум	Дома	На работа	На улица	
		Во училиште	Друг јавен објект	Останато	
Дијагноза по МКБ 10	Шифра по МКБ 10	Опис на МКБ 10			
Анамнеза:	Опис				

ОСНОВНИ ВИТАЛНИ ПАРАМЕТРИ

Состојба на свест	Зеници	Дишни патишта	Дишење	Циркулација
☐ Очувана	☐ Еднакви	☐ Слободни	☐ Еупнеа	Пулс _____ /мин
☐ Сомиолентен	☐ Апизокорија	☐ Делумно опструирани	☐ Диспнеа	ТА _____ Кра(ммHg)
☐ Сопор	☐ Миоза	☐ Опструирани	☐ Тахипнеа	ТТ _____ °С
☐ Кома	☐ Мидријаза		☐ Брадипнеа	GLU _____ mmol
	☐ Реакција на САК		☐ Чејн-Стоуксово	
			☐ Биотово	

Останати параметри

Спроведена терапија	Генерика	Форма и јачина, сигнатура, времетраење			Поз. листа (Д/Н)	
Постапки	KPCR	+ -	O ₂ _____ l/min	+ -	Дефибрилација	+ -
	Airway	+ -	Респиратор	+ -	Венска линија	+ -
	Et- интубација	+ -	Аспирација	+ -	Имобилизација	+ -
Упатство за понатамошно лекување	Опис					
Здравствена установа во која е транспортиран пациентот	☐ УК Кардиологија	☐ Ургентен клинички центар	☐ УК Гинекологија			
	☐ УК Токсикологија	☐ ГОБ 8ми Септември	☐ Психијатриска установа			
	☐ УК Неурологија	☐ УК Наум Охридски	☐ Клиничка / Општа болница			

Датум на извештај:

Лекар

Име и презиме

М.П.

Напомена: Извештајот лекарот од ИМП го предава на лекарот во здравствената установа каде понатаму ќе биде лекуван пациентот.

ФЗОМ – Образец ИРЛЗД

БРОЈ	
-------------	--

Здравствена установа

Место, Општина

Факсимил – Рурална служба

ПОДАТОЦИ ЗА ПАЦИЕНТОТ

Име и Презиме		ЕЗБО/ ЕМБГ	
Телефон		Е-маил	
Новороденче			
Датум на раѓање		Регистарски број	

ИЗВЕШТАЈ – РУРАЛЕН ДОКТОР

Дијагноза по МКБ 10	Шифра по МКБ 10	Опис на МКБ 10				
Анамнеза и наод:	Опис					
Аплицирана терапија	Генерика	Форма и јачина, сигнатура, времетраење			Поз.листа (Д/Н)	
Упатство за понатамошно лекување	Опис					
Издадени рецепти	Број на рецепт	Број на рецепт	Број на рецепт	Број на рецепт	Број на рецепт	Број на рецепт
Препорачана терапија:	Генерика		Форма и јачина, сигнатура, времетраење			Поз.листа (Д/Н)
	Шема:					
Упатен на	Бр.на упат	Бр.на упат	Бр.на упат	Бр.на упат	Бр.на упат	Бр.на упат
Издадено боледување за период	Од (Дд.мм.гггг) До (Дд.мм.гггг)		Со прв ден за спреченост на работа		Дд.мм.гггг	

Датум на извештај:

Лекар

Име и презиме

Факсимил

М.П.**Напомена:****Извештајот го пополнува Рурален доктор**

- Извештајот од Рурален лекар осигуреното лице го предава на избраниот лекар

ФЗОМ – Образец НО

БАРАЊЕ БР. _____

Здравствена установа _____

Место, Општина _____

Специјалност _____

ПОДАТОЦИ ЗА ПОЧИНАТО ЛИЦЕ

Име и Презиме		ЕЗБО/ЕМБГ	
Адреса на живеење		Пол	
Новороденче			
Датум и време на раѓање		Регистарски број	
Странски осигуреник			
Датум на раѓање		ЕНИС / Бр. на осиг.	
Држава на осиг.		/ Бр. на пасош	

НАОД ЗА ОБДУКЦИЈА

Датум и време на смрт	датум	време
Датум на обдукција		

Патоанатомски наод

Дијагноза по МКБ 10	Шифра по МКБ 10	Опис на МКБ 10
Епикриза	Опис	

Микроскопски наод

Опис _____

Датум на издавање
на упатот: _____Име и презиме на лекар _____
Факсимил _____
Директор _____

М.П.

ФЗОМ – Образец ИДЛ

БРОЈ	
-------------	--

Здравствена установа

Место, Општина

ПОДАТОЦИ ЗА ПАЦИЕНТОТ

Име и Презиме		ЕЗБО/ЕМБГ	
Адреса на живеење:			
Новороденче			
Датум на раѓање		Регистарски број	
Странски осигуреник			
Датум на раѓање		ЕНИС / Бр. на осиг.	
Држава на осиг.		/ Бр. на пасош	

ИЗВЕШТАЈ ДОМАШНО ЛЕКУВАЊЕ

Адреса на примање терапија			
Датум на посета	Време на доаѓање	Време на заминување	
Дијагноза по МКБ 10*	Шифра по МКБ 10	Опис на МКБ 10	
Анамнеза*	Опис		
Спроведена терапија	Генерика	Форма и јачина, сигнатура, времетраење	Поз. листа (Д/Н)
Податоци од извештај*	Бр. на упат	Име и презиме/Факсимил	Установа во која е издаден извештајот
Забелешки:			

Датум на извештај:

Лекар

Име и презиме

Факсимил

М.П.

Напомена:

Извештајот го пополнува лекарот од домашно лекување

*Податоците се превземаат од претходно направен извештај

Сметка за извршените услуги:

Потпис

ЈЗУ Универзитетска клиника

ФЗОМ Образец-КМПЕТ

_____
Назив на здравствена установа_____
Одделение_____
Место**КОНЗИЛИЈАРНО МИСЛЕЊЕ
ЗА УСТАТУВАЊЕ ЗА ЗДРАВСТВЕНИ УСЛУГИ- ПЕТ-КТ СКЕН**

Име и презиме _____

Адреса _____

ЕМБГ _____

ЕЗБО _____

Сериски бр. на ЕЗК / Бр. на здравствена легитимација _____

Пациентот се лекува во нашата здравствена установа со дијагноза (латински назив на дијагноза) _____ и

шифра на дијагноза по МКБ – 10 АМ _____.

Конзилијарното мислење се издава за остварување на право здравствени услуги од дејноста позитрон емисиона томографија (ПЕТ СКЕН).

Конзилијарното мислење се потврдува со потпис на Лекарски конзилиум во состав од тројца лекари специјалисти/ субспецијалисти од соодветната универзитетска клиника, или тројца лекари специјалисти/субспецијалисти, членови на соодветниот тумор борд при Министерството за здравство.

Образложение

_____

_____

_____

_____

Директор

_____

_____

Дата _____

Лекарски конзилиум

1. _____

2. _____

3. _____

МП

Службен весник
на Република Македонија

www.slvesnik.com.mk

Издавач: ЈП СЛУЖБЕН ВЕСНИК НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА, ц.о. – Скопје
бул. „Партизански одреди“ бр. 29. Поштенски фах 51.
Директор и одговорен уредник – Мартин Костовски
телефон: +389-2-55 12 400
телефакс: +389-2-55 12 401

Претплатата за 2018 година изнесува 10.100 денари.
„Службен весник на Република Македонија“ излегува по потреба.
Рок за рекламации: 15 дена.
Жиро-сметка: 300000000188798.
Депонент на Комерцијална банка, АД – Скопје.
Печат: Печатница ЕВРОПА 92 ДООЕЛ, Кочани.

contact@slvesnik.com.mk

ISSN 0354-1622

2018200